

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Articvlvs Qvartvs. Vtrum nomina essentialia concreta poßint supponere
pro persona.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82303)

ta sola conditione, non esset doctrina perfecta; A quia principale deesset. Probatio vero consequentia non est ad propositum; nam si forma esset tantum conditio, iam illud aliud, ex quo desumenda esset etiam pluralitas substantiui, non esset conditio, vt Valq. significat, sed esset ratio & causa propria.

CONTRA vltimam conclus. est argum. Scoti solutum à Capr. Caiet. Iauel. & alijs, quo etiam vtitur Rada præteriens solutiones Thomistarum.

RESPONSIONEM ad secundum argum. explicant hic Torres, Zum. & Suar. lib. 4. de Trinitate, ca. 12. in fine. De qua etiam legendus est Cai. & Abul. super Gen. 1. c.

CIRCA responsionem ad tertium argum. disputant hic Torr. & Molin. An sit concedendum tres personas diuinas esse tria entia? & An Pater entitatem ac realitatem omnem quam habet, communitur filio? De qua re supra q. 29. a. 3. satis diximus.

ARTICVLVS QVARTVS.

Vtrum nomina essentialia concreta possint supponere pro persona.

205
a. diff. 4. q.
2. a. 1.

AD Quartum sic proceditur. Videtur, quod nomina essentialia concreta non possint supponere pro persona, ita quod hac sit vera, Deus genuit Deum. Quia (vt philosophi dicunt) terminus singularis, idem significat & supponit. Sed hoc nomen, Deus, videtur esse terminus singularis, cum pluraliter predicari non possit, vt dictum est. Ergo, cum significet essentiam, quod supponat pro essentia, & non pro persona.

ar. præc. 2.
q. 13. a. 9.

2. Præterea. Terminus in subiecto positus non restringitur per terminum positum in predicato ratione significationis: sed solum ratione temporis consignificati. Sed cum dico, Deus creat, hoc nomen, Deus, supponit pro essentia. Ergo, cum dicitur, Deus genuit, non potest iste terminus, Deus, ratione predicati notionalis supponere pro persona.

3. Præterea. Si hac est vera, Deus genuit, quia pater generat, pari ratione hac erit vera, Deus non generat, quia filius non generat. Ergo est Deus generans, & Deus non generans. Et ita videtur sequi, quod sint duo dy.

di. de trinit.
n. ane med.
60. 3.

4. Præterea. Si Deus genuit Deum, aut se Deum, aut alium Deum. Sed non se Deum, quia (vt Aug. dicit in 1. de Trinit. *) nulla res generat seipsam. Neque alium Deum, quia non est nisi vnus Deus; ergo hac est falsa, Deus genuit Deum.

5. Præterea. Si Deus genuit Deum, aut Deum, qui est Deus pater, aut Deum, qui non est Deus pater. Si Deum, qui est Deus pater, ergo Deus pater est genitus. Si Deum, qui non est Deus pater, ergo Deus est, qui non est Deus pater: quod est falsum. Non ergo potest dici, quod Deus genuit Deum.

Sed contra est, quod in simbolo dicitur, Deum de Deo.

Respondeo. Dicendum, quod quidam dixerunt, quod hoc nomen, Deus, & similia, proprie secundum suam naturam supponunt pro essentia: sed ex adiuncto notionali trahuntur ad supponendum per personam. Et hac opinio processisse videtur ex consideratione diuina simplicitatis, quæ requirit, quod in Deo idem sit habens, & quod habetur. Et sic habens deitatem, quod significat hoc nomen, Deus, est idem, quod deitas. Sed in propriis locutionibus, non tantum attendenda est res significata: sed etiam modus significandi. Et ideo, quia hoc nomen, Deus, significat diuinam essen-

tiam, vt in habente ipsam, sicut hoc nomen homo, humanitatem significat in supposito, alij melius dixerunt, quod hoc nomen, Deus, ex modo significandi habet, vt proprie possit supponere pro persona, sicut & hoc nomen, homo. Quandoque ergo hoc nomen, Deus, supponit pro essentia: vt cum dicitur, Deus creat: & quia hoc predicatum competit subiecto ratione forma significata, quæ est deitas. Quandoque vero supponit personam, vel vnam tantum, vt cum dicitur, Deus generat: vel duas, vt cum dicitur, Deus spirat: vel tres, vt cum dicitur, Regi seculorum immortalis, immutabilis, soli Deo, &c. 1. Timot. 1.

243
181

Ad Primum ergo dicendum, quod hoc nomen, Deus, licet conueniat cum terminis singularibus in hoc, quod forma significata non d multiplicatur: conuenit tamen cum terminis communibus in hoc, quod forma significata inuenitur in pluribus suppositis. Vnde non oportet, quod semper supponat pro essentia quam significat.

D. 408

Ad Secundum dicendum, quod obiectio illa procedit contra illos, qui dicebant, quod hoc nomen Deus, non habet naturalem suppositionem pro persona.

Ad Tertium dicendum, quod aliter se habet hoc nomen, Deus, ad supponendum pro persona, & hoc nomen, homo. Quia enim forma significata per hoc nomen, homo, id est, humanitas, realiter diuiditur in diuersis suppositis, per se supponit pro persona, etiam si nihil addatur, quod determinet ipsum ad personam, quæ est suppositum distinctum. Vnde autem sine communitate humana natura non est secundum rem: sed solum secundum considerationem.

D. 367.

Vnde iste terminus, homo, non supponit pro natura communi, nisi propter exigentiam alicuius additi: vt cum dicitur, homo est species. Sed forma significata per hoc nomen, Deus, scilicet essentia diuina est vna, & communis secundum rem. Vnde per se supponit pro natura & communi: sed ex adiuncto determinatur eius suppositio ad personam. Vnde, cum dicitur, Deus, generat, ratione actus notionalis supponit hoc nomen, Deus, pro persona patris. Sed cum dicimus, Deus non generat, nihil additur, quod determinet hoc nomen

a

207

ad personam filij: vnde datur intelligi, quod generatio repugnet diuina nature. Sed si addatur aliquid pertinens ad personam filij, vera erit locutio: vt si dicatur, Deus genitus non generat. Vnde etiam non sequitur, est Deus generans, & Deus non generans, nisi ponatur aliquid pertinens ad personas: vt puta si dicamus, pater est Deus generans, & filius est Deus non generans. Et ita non sequitur, quod sint plures dy.

D. 921

quia Pater & Filius sunt vnus Deus, vt dictum est. Ad Quartum dicendum, quod hac est falsa, pater genuit se Deum: quia ly se (cum sit reciprocum) refert idem suppositum. Neque est contrarium quod Augustinus dixit ad Maximinum, quod Deus pater genuit alterum se: quia ly se, vel est casus ablatiui, vt sit sensus, genuit alterum a se: vel facit relationem simplicitatem, & sic refert identitatem nature: sed est impropria vel emphatica locutio: vt sit sensus, genuit alterum similitudinem sibi. Similiter & hac est falsa, genuit alium Deum: quia licet filius sit alius a patre (vt supra dictum est) non tamen est dicendum, quod sit alius

ar. præc.

In ep. ad Maximinum med. cum, quæ est 66. p. 10. ante mediam, 10. 2.

Deus, quia intelligeretur quod hoc adiectiuum, alius, poneret rem suam circa substantiam, quod est Deus: & sic significaretur distinctio deitatis. Quidam tamen concedunt istam, genuit alium Deum: ita quod, ly alius, sit substantiuum, & ly Deus, appositiuum construatur cum eo. Sed hic est improprius modus loquendi, & euitandus, ne detur occasio erroris.

Ad Quintum dicendum, quod hac est falsa, Deus genuit Deum, qui est Deus pater: quia cum ly pater, appositiuum construatur cum ly Deus, restringitur ipsum ad standum a persona patris: vt sit sensus, genuit Deum qui

qui

qui est ipse pater & sic pater esset genitus: quod est falsum. Vnde negativa est vera, genuit Deum qui non est Deus pater. Si tamē intelligeretur constructio non esse apposita sed aliquid esse interponendū, tūc conuerso affirmatiua esset vera, & negativa falsa: ut sit sensus, genuit Deum, qui est Deus, qui est pater. Sed hac est extorta expositio. Vnde melius est, quod simpliciter affirmatiua negetur, & negativa concedatur. Praepositius tamen dixit, quid tam negatiua quam affirmatiua est falsa: quia hoc relatiuū, Qui, in affirmatiua potest referre suppositum, sed in negatiua refert & significatiua & suppositū. Vnde sensus affirmatiua est, quod esse Deum patrem, conueniat persone filij. Negatiua verō sensus est, quod esse Deum patrem, non tantum remoueat a persona filij, sed etiam a diuinitate eius. Sed hoc irrationabile videtur, cum secundum Philo. de eodem de quo est affirmatio, possit etiam esse negatio.

Ordo & sensus quaesiti.

PRIOR est nominis significatio quā suppositio: id enim significatur per nomen, quod est eius propria ratio, ad quam significandam est impositum: id verō supponitur quod directē continetur sub ipso nominis formali significato, ut indiuiduum sub natura communi specifica. Constat autem nominis praedicationem ad eius formalem significationem pertinere, secundum quam subiecto attribuitur. Igitur explicato praedicationis modo diuinorum nominum essentialium disserit S. D. de suppositione; & primō in hoc art. quo ad nomina in concreto sumpta, quorum propriē est suppositio: deinde in artic. sequenti de eisdem agit abstractē consideratis, quibus ut sic non conuenit supposito.

Sensum huius quaesiti declarat Sylu. distinguēs duplicem suppositionem scilicet actiuam, de qua loquitur hic S. Tho. & passiuam, quam ipse logicā appellat: sed nimis operosum esset & Theologicā facultati minimē congruēs rationem & modos suppositionum hic explicare. Quod verō necessarium est ad vocem suppositionis intelligendam in eo sensu, quem S. D. intendit in hoc a. supra notauimus q. 29. a. 4. ex D. Th. de pot. q. 9. a. 4.

Forma Textus.

REFERT primō S. Tho. quorundam Scholasticorum opinionem dicentium hoc nomen Deus & similia propriē & secundum suam naturam supponere pro essentia; sed ex addito notionali trahi ad supponendum pro persona. Ratio eorum erat: quia diuina simplicitas postulat, ut in Deo sit idem habens & quod habetur. Aduersus hanc sententiam proponit S. Doct. duas conclusiones, & eodem argumento quo probat primam conclusionem, detegit opinionis praedictae falsitatem.

PRIMA CONCLUS. est: Nomina essentialia in concreto possunt propriē supponere pro personis. Cuius probatio sic potest formari: Omne nomen significans essentiam siue naturam ut in habente potest ex modo significandi propriē supponere pro supposito illius naturae: At hoc nomen Deus, significat diuinam essentiam ut in habente ipsam; ergo hoc nomen Deus, habet ut ex modo significandi possit supponere pro persona. Maior propositio probatur siue declaratur primo in communi: quia in proprietatibus loquutionum attendenda est non tantum res significata, sed etiam modus significandi. Deinde manifestatur in particulari exemplo hominis. Nam

hoc nomen homo, quod naturam humanam significat in concreto, significat eam in supposito, & sic supponit pro persona,

SECUNDA CONCL. Quandoque hoc nomen, Deus, supponit pro essentia, quandoque supponit personam vel unam tantum vel duas vel etiam tres. Manifestatur prima pars exemplo, ut cum dicitur Deus creat. Quod autem hic supponat nomen Deus, pro essentia probatur, quia hoc praedicatum conuenit subiecto ratione formae significatae, quae est deitas. Deinde singulae partes explicantur singulis exemplis, ut patet in textu.

Expositio Textus.

RECIT primō S. D. in corpore opinionem dicentium hoc nomen Deus, & similia secundum suam naturam supponere pro essentia, sed ex adiuncto notionali trahi ad supponendum pro persona. Deinde in respons. ad 3 reiectam videtur approbare sententiam dicens formam significatam per hoc nomen, Deus, esse unam & communem secundum rem, atque ideo per se supponere pro natura communi, sed ex adiuncto determinari eius suppositionem ad personam. Quae duo dicta Sylu. & post eum Iauellus & Bannes hic in sua prima conclusionem ita conciliant, ut primō S. D. neget in corpore nomina essentialia concreta posse supponere pro essentia diuina in abstracto ex ratione suae significationis: in responsione verō ad tertium affirmet hoc nomen, Deus, secundum se supponere pro natura diuina in concreto. Quamuis autem hac expositio satis litterae consonet, ut apparet ex fundamento opinionis reiectae, quod ex diuina procedit simplicitate requirente, ut in Deo sit idem habens & habitum; & indicat confutatio, nimirum, quod in proprietatibus loquutionum non tantum est attendenda res significata sed etiam modus significandi: ac si dictum sit, licet Deus & deitas ob diuinam simplicitatem sint una res, non tamen sequitur, hoc nomen Deus naturaliter supponere pro deitate; quia in proprietatibus loquutionum non est attendenda solū res significata, sed etiam modus significandi: hoc aut nomen Deus ex modo suae significationis essentia in habente significat; constat aut deitate nō significari ut habente essentia, ac proinde non posse pro ea supponere hoc nomen Deus. Quāuis (inquam) hac expositio satis consonet, planior tū mihi videtur interpretatio Caietani, quae eandem ubique seruat acceptionē essentiae & naturae in concreto; & responsionem sustinet quaesito conformem, quod de concretis tantum proponitur, quod Angelici nostri Doctoris consuetae claritati magis congruit. Ait itaque Caiet. in priori loco sermonem esse de potentia ad supponendum personaliter, dictumque fuisse posse hoc nomen Deus ex modo significandi supponere pro persona: sicut etiam hoc nomen, homo, ut in resp. ad 3. loquitur S. D. de reductione potentiae ad actum, & statuit differentiam inter hoc nomen Deus, & hoc nomen homo, quod hoc nomen Deus, quia significat diuinam essentiam, quae est una secundum rem, per se supponit pro natura communi, id est pro hoc Deo; nec eget aliquo reducete siue trahete ad hanc suppositionem; pro persona verō non supponit actu secundum se, sed per aliquod additum determinatur; ut pro ea supponat puta per notionale vel aliquod simile. Hoc autem nomen homo

Proponitur, & soluitur apparenco-traditio verborum D. Th.

quod

quod non significat naturam vnā numero pluribus secundum rem communem, oppositum habet suppositionis modum, vt patet in textu.

Eandem verborum apparentem contrarietatem alijs modis conciliant Torres & Zumel. Porrecta & quidam alij: sed quoniam alias implicat controuersias singulatim tractandas, suis referuntur locis examinandi.

Aliam apparentem contradictionem de communitate humanæ naturæ superius soluimus q. 13. a. 9. quam etiam hic proponit & soluit Porrecta.

PRIMA CONTROVERSA.

De hoc Deo tribus personis communi: An scilicet sit in Deo vna substantia absoluta sine essentiali & tres relatiue.

Sensum quæ-
sit, &
Sententie
Doctorem.

DE HAC q. disputant Expositores supra q. 29. a. 2. & q. 30. a. 1. & in hoc a. & 3. p. q. 3. a. 2. Nos huc eam remisimus, existimantes locum hunc esse præ cæteris magis opportunum, post tot difficultates de relationibus, essentia, & personis vberime disputatas ac definitas. Colligemus autem ea dumtaxat, quæ discipulorum profectui videbuntur vtilia refectis minimè necessarijs.

Nomen sub-
stantie
multiplex.

Oportet autem in primis ambiguum propositæ quæstionis terminum explicare: hic verò est substantia. Cuius nominis duplex est sensus & vsus apud Scholasticos: Nam quandoque habet vim nominis concreti & rem significat substantientem; quo sensu communiter vtuntur hac voce Patres & Concilia inferius adducenda, cum tres in diuinis substantias cõsistentur. Quandoque verò sumitur vox illa substantia vt nomen abstractum: & ita significat rationem substantiendi, sicut existentia rationem existendi. Et quamuis de tribus substantijs relatiuis acceptis pro rebus ipsis substantiis, nimirum personis, nulla sit aut esse possit inter Catholicos disputatio, sed tota sit de ratione substantiendi: magna tamen est inter eos diffensio de substantia absoluta seu essentiali tribus communi, siue sumatur pro re ipsa substante id est, pro hoc Deo, siue accipiatur pro ratione substantiendi. Nam Caiet. hic & sup. q. 3. a. 3. & 3. p. q. 3. ar. 2. & alibi sæpè docet in Deo duplicem esse substantiam, id est rationem substantiendi scilicet essentialē & personalem: & consequenter duplex substantens scilicet essentialē vt hic Deus, & personale vt Pater & Filius & Spiritus S. quibus secundum rationem commune est nomē personæ & substantiæ personalis: ita tamen vt non sint quatuor, sed tres res substantes; quamuis tam essentia quam persona quælibet sit secundum seipsam formaliter substantes. Quam sententiam sequuntur Iauel. hic & sup. q. 3. a. 3. Med. 3. par. in dicta q. 3. ar. 2. Ban. sup. 29. a. 2. & q. 40. ar. 5. & Zum. q. 29. ar. 2. & disp. 4. & qu. 30. disput. vnica, & super hoc art. quos etiam sequitur Mol. in dicta q. 29. a. 2. disp. 3. & Suar. 3. p. q. 3. a. 1. disp. 11. & de Trinit. lib. 3. c. 4. Ripa super hoc art. & alij.

Ex ijs verò qui ab hac opinione dissentiunt quidam essentialē tantum Deo tribuunt substantiam, vt Capr. in 1. dist. 26. q. 1. a. 1. concl. 3. & ar. 3. quæ fuit opinio Scoti in 3. dist. 1. qu. 2. & in 1. dist. 7. q. vnica, & in 1. dist. 26. & Dur. in 3. dist. 1. q. 2. & in 1. dist. 26. q. 1. & aliorum anti-

tiqorum, quos refert Vasq. disp. 125. c. 7. Quidam autem tres in Deo relatiuas affirmant substantias, essentialē autem negant, vt Sylu. super hoc a. quem sequitur Barth. Spineus eius discipulus in special. q. eius opusculis inserta Val. super hoc ar. & Vasq. supra q. 29. a. 2. disp. 125. & super hoc a. disp. 156. quæ fuit opinio. Alex. Alen. D. Bonau. & aliorum antiquorum Theologorum, quos referunt Zumel. Vasq. & Suar. locis superius allegatis.

IN HAC Contr. supponenda sunt PRIMO quæ diximus supra q. 3. a. cont. vnica, & q. 29. a. 1. 2. & 3. vbi de substante, substantia, supposito & persona plura diximus ad hanc materiam maximè pertinentia.

SECUNDO supponimus cum D. Tho. 3. p. q. 17. a. 2. distinctionem realem in substantijs creatis, in Deo verò fundamentalem siue virtua-lem existentiam & substantiam, vt ibidem explicat Caiet. & in eodem lib. q. 4. a. 2. Quod dixi propter Zum. & quosdam alios, qui prædictos terminos & eorum significata absque legitima ratione confundunt.

TERTIO recolenda est ea distinctio, quam statuit Arist. in 5. Metaph. in cap. de substantia, vbi distinguit substantiam in eam quæ non dicitur de subiecto, quæ est substantia prima & hypostasis, iuxta ea quæ diximus supra q. 29. a. 2. & in eam quæ est quod quid erat esse, cuius ratio est diffinitio: ad quem modum siue membrum pertinet etiam forma, vt significat ibi Philosophus dicens. Tale verò vnus cuiusque forma & species. Cuius rationem reddit S. D. in Commentario ita scribens; Essentia enim & forma in hoc conueniunt, quòd vtrumque dicitur esse illud, quo aliquid est: sed forma refertur ad materiam, quam facit esse in actu, quidditas autem refertur ad suppositum, quod significat vt habens talem essentiam. Hac ibi. Quibus verbis significatur ea differentia inter dicta duo mēbra, quam explicat Cai. 3. p. q. 4. a. 2. dicens, substantiam acceptam pro essentia esse rem cui debetur talis modus essendi, quam circumloquimur per esse per se, hoc est non in alio, sicut accidens est in subiecto; cum tamen possit esse in alio scilicet in substantia prima siue supposito, sicut quo in quod. Substantia verò sumpta pro substantia prima, res est cui debetur talis essendi modus, quem circumloquimur per esse per se separatim, ita vt ei repugnet esse in alio, non solum sicut accidens in subiecto, sed etiam sicut quo in quod siue vt pars aut quasi pars in toto. Quæ differentia coincidit manifestè cum alia, quam idem expositior assignat 3. parte q. 3. art. 2. dicens in hoc differre naturam etiam singularem & substantens in natura, quòd ratio naturæ singularis est pura ratio huius naturæ, sed ratio substantis in natura est ratio habentis naturam. Quòd sub alijs (inquit) verbis dicitur, natura est vt quo, substantens est vt quod. Has itaque duas differentias præclarum expositoris ingenium ex paucis illis verbis D. Th. deduxit. Quas differentias indicat nobis euidenter sacrosactum Incarnationis mysterium, in quo per fidem agnoscimus & confitemur vnā indiuiduam & singularem naturam scilicet humanam esse propria & connaturali personalitate carentem, ob eam tantum causam; quia nulum esse credimus habens humanitatem illam, & esse hunc hominem nisi Dei filium. Quibus si addamus ex fide certum esse assumptæ humanitati nihil deesse nisi propriā substantiam &

Resolutio,
Explicita
ratio sub-
stantie
eius ab-
strahit
a com-
municabili
& incom-
municabili.

Distinctio
substantie
ex Aristot.

Substantia
pro essentia
quid.

Substantia
prima quid.

pro-

prium in hac humanitate subsistens, sequitur e-
uidenter vnam & eandem esse rationem subsi-
stentis in natura & habentis naturam.

Subsistentia
abstractio.

Ex his praeterea sequitur de ratione subsi-
stentis vt sic & subsistentiae vt substantia est
non esse incommunicabilitatem; sed subsistens
& substantiam secundum se abstrahere à ratio-
ne communicabilis & incommunicabilis. Pro-
batur id sequi, quoniam inuenitur vnum ali-
quod habens naturam, cui scilicet conuenit ef-
se per se, id est non in alio tãquam quo in quod,
ac proinde subsistens, quod tamen est pluri-
bus communicabile; ergo subsistens vt sic ab-
strahit à communicabili & incommunicabili.

Differentia
subsistentiae in
Deo, & crea-
turis.

Consequenter patet ex ratione subsistentis supe-
rius explicata. Antecedens probatur ex diffe-
rentia inter Deum & creatas subsistentias; quod
in creatis substantijs vno dumtaxat modo re-
peritur habens naturam scilicet vt hypostasis
siue suppositum vel prima substantia. Cuius ra-
tio est; quoniam in creaturis non differt indi-
uicem naturae, puta hic homo ab hypostasi, puta
Socrate; at in Deo duplex consideratur habens
naturam scil. hic Deus communis patri filio &
spiritui sancto, & hypostasis siue persona scilicet
pater filius & spiritus sanctus, quorum qui-
libet subsistit incommunicabiliter; igitur in
Deo duplex inuenitur in natura subsistens scilicet
communicabiliter vt hic Deus, & incommu-
nicabiliter vt pater filius & spiritus sanctus;
ac proinde duplex est ratio subsistendi; nã sub-
sistit essentialiter hic Deus sua deitate formaliter,
Pater autem sua paternitate formaliter, &
filius filiatione, & spiritus S. processione sub-
sistit personaliter; quamuis hic Deus & deitas sit
idem realiter cum qualibet diuina persona & e-
ius proprietate personali; atq; ideo non sit ali-
ud realiter hic Deus essentialiter subsistens à
tribus personaliter subsistentibus, sicut nec est
realiter distincta deitas, quae ratio est essentia-
liter subsistendi, à tribus rationibus personaliter
subsistenti. Radix autem praedictae diffe-
rentiae inter Deum & creatas substantias est in-
finita perfectio diuinæ naturae, cui per se pri-
mo conuenit subsistentia, & ex ea veluti ex pri-
mo fonte ac ima radice ad tria supposita de-
riuat; naturae verò creatae nulla conuenit sub-
sistentia nisi ratione suppositi: igitur subsisten-
tia & subsistens vt sic abstracta communicabi-
li & incommunicabili.

Subsistentia
essentialis
Dei conue-
nit proba-
tur multis
argumentis
Primario.

Iam verò quarto loco probandum est vtram-
que Deo conuenire subsistentiam; & primò ef-
fentialem deinde personalem. Potissimum autem
huius veritatis argumentum illud est, quod ex
ipsa sumitur diuinitatis essentia, quae est ipsum
esse subsistens, vt saepe docet S. Tho. sed præ-
sertim supra q. 4. art. 2. & q. 13. art. 11. vbi ait cum
Damasceno hoc nomen qui est, totum quod in
Deo est in seipso comprehendere, veluti quod-
dam pelagus substantiae infinitum & indeter-
minatum. Constat autem hoc nomen, qui est,
significare substantiam habentem esse ac per
hoc subsistentem. Ex quibus sic argumentor.
Deus est essentialiter ipsum esse subsistens: igitur
in Deo est subsistentia essentialis. Antec. proba-
tur; quoniam ex hoc, quod Deus est ipsum esse
subsistens, rectè deducitur in Deo & à Deo esse
rerum omnium perfectiones; sicut si albedo
vel humanitas esset subsistens, omnem suae speci-
ei possibilem perfectionem contineret, & sui
participatione causaret, vt existimasse dicitur
Plato Est igitur in Deo subsistentia essen-
tialis ex vi ac propria & intima ratione deita-

tis, cui ex infinitate simpliciter conuenit, vt sit
ipsum esse subsistens, & vt sit qui est. Quod eui-
dentiùs S. Th. expressit de potent. q. 9. a. 3. ad 13. i-
ta loquens: In rebus creatis principia indiuiduantia
duo habent, quorum vnum est, quod sunt principium
subsistendi; natura enim communis de se non sub-
sistit, nisi in singularibus: aliud est, quod per prin-
cipia indiuiduantia supposita natura communis ad
inuicem distinguuntur: in diuinis autem proprietates
personales hoc solum habent, quod supposita diuina
natura ab inuicem distinguuntur, non autem sunt
principium subsistendi diuina essentia: ipsa enim diu-
ina essentia est secundum se subsistens, sed conuer-
sò proprietates personales habent, quod subsistant
ab essentia: ex eo enim paternitas habet, quod sit
res subsistens; quia essentia diuina, cui est idem se-
cundum rem, est res subsistens. Hæc ibi D. S.
Quem locum explicat Cai. infra q. 40. a. 4. Igi-
tur subsistentia per se primò conueniens Deo
est essentialis, qua Deus vt Deus est in seipso
subsistit; & ex ea deriuatur ad hypostases sub-
sistentiae personales, quibus formaliter vnaqueq;
persona subsistit, sicut essentiali subsistentia De-
i in seipso subsistit. Ex quo patet falsò dixisse
Vasq. diff. 125. cap. 1. D. Th. vbique loqui de
actu existentiae, nusquam autem de subsisten-
tia absoluta. Eandem in Deo subsistentiam ef-
fentialem luculenter expressit D. Aug. libr. 7. de
Trinit. cap. quarto vbi probat vnam esse in Deo
tantum essentialem & absolutam subsistentiam.
Eius verba sunt; Nam si hoc est Deo esse quod sub-
sistere, ita non erant dicenda tres substantiae, vt non
dicuntur tres essentiae. Et concludens ait: Sicut enim
ab eo, quod est esse appellatur essentia, ita ab eo quod
est subsistere, substantiam dicimus; absurdum enim
est, vt substantia relatiuè dicatur: omnis enim res ad
seipsam subsistit quanto magis Deus? Quod idem
non obscure significat D. Hieronymus in epi-
stola 57. ad Damas. ita scribens: Vna est Dei & sola
natura qua verè est: id enim quod subsistit, non habet
aliunde, sed suum est.

Vasq. im-
possibile ad-
iungitur.

Ad hæc duo testimonia respondet Vasq. & Vasques
primò dicit, nullum esse ex Sanctis Patribus respon-
tam Latinis, quam Græcis, qui post compo-
sitam litem de vna vel triplici subsistentia confi-
tenda concedat in Deo absolutam aliquam sub-
sistentiam. Hæc autem & Aug. qui eam cõcesse-
runt, non satis intellexisse significationem no-
minis Hypostasis quæ postea communi consensu
etiam in Ecclesia Latina recepta fuit. Nec dubi-
tandum esse Scholasticos, qui hoc nostro tem-
pore ob testimonium Hieronymi & Augusti-
ni concedunt in Deo subsistentiam communem
& absolutam, ignorance vocis lapsos fuisse:
mirandumque esse id eos ignorasse, quod ab
Ecclesia tam Græca quam Latina iam diu sine
controversia receptum erat, nempe subsisten-
tiam idem esse quod suppositum & personam.
Quod autem Hierony. & Augustinus hoc ig-
norauerint, mirum non esse, quia nondum vis
nominis Græci apud Græcos ipsos satis nota e-
rat. Deinde ad verba D. Augustini respondens ait
ea nullius esse momenti pro nostra sententia.
Primò quia D. August. vnam solam admittit
in Deo subsistentiam: nos præter communem
illam absolutam tres volumus esse relatiuas.
Secundò quia D. Augustinus nunquam vñs est
nomine subsistentiae, sed nomen hypostasis
semper interpretatus est nomine substantiae;
igitur cum probat Deum ad se subsistere non
relatè, solum loquitur de actu subsistentiae,
quem possumus existentiam substantialem ap-
pellare, non de subsistentia, nec concre-
te, nec

nec abstractè, de qua est nobis nunc controuersia. Tertiò quia suspectum habuit Augustinus nomen hypostasis, & nunquam vertit substantiam sed substantiam. *Ad verba verò Dni Hieronymi* respondet primò eodem modo quo ad verba Dni Augustini. Secundò ait D. Hieronym. hoc tantum voluisse significare, videlicet diuinam essentiam verè subsistere à se & non ab alio: sicut creaturæ quæ ab alio pendunt vt à causâ; in quo sensu interpretatur etiam verba D. Greg. Nys. dicentis in libro de vita Moysis, Deum esse quod verè est & quod natura sua est; & præter supremam essentiam nihil verè subsistere, quia per se & per naturâ suam nil aliud subsistit. *Sed hæc* præterquam quòd videntur liberè nimis & audacter effusa, Sanctorum quorum verba retulimus mentem non attingūt. Nam cū nomen hypostasis apud Græcos cui apud Latinos respondet nomē substantiæ, sit ambiguum, ita vt quandoque significet essentiam & quandoq; suppositum, vt diligenter annotauit Valsq. in 124. cont. quamuis iam vsu frequenti receptum sit, vt tres in Deo & non vnâ tm cōfiteamur hypostasim, eo quòd hæc vox ad substantiam incommunicabilem significandam sit accommodata: nihilominus apud Latinos non solum nomen substantiæ, sed etiam substantiæ remanet ambiguum ad substantiam, siue subsistens communicabile & incommunicabile. Cum enim prædicti Patres viderint diligenter acta Conciliorum duobus ante sæculis celebratorum, nunquam vnica asservissent substantiam absolutam, nisi substantiæ nomen apud Latinos remansisset ambiguum. Porro D. Hieron. peritissimum fuisse linguæ Græcæ constat ex correctione noui testamenti per eum facta, de qua sic loquitur: Nouum testamentum Græcæ fidei reddidi: Quare licet tres simpliciter in Deo confiteamur substantias cū quinta & sexta Synodo generali; vnâ tamen Catholicè dicimus essentialem & tribus communem in Deo substantiam. Quod sæpè docuit S. D. & alij graues & antiqui Scholastici, quos recensent Zum. Suar. & Valsq.

Quod autem ait D. Aug. vnâ in Deo solam substantiam & eam absolutam admittere, & eum nunquam vsu fuisse nomine substantiæ, sed tantum nomine substantiæ, in quod vertebat nomen hypostasis, nihil officit. Nam primò nomen substantiæ apud Augustinum idem significat quod nomen substantiæ; ait enim ab eo quod est subsistere substantiam dici. Et quemadmodum ob erroris periculum negabat tres in Deo substantias, sic ob eandem causam tres non affirmauit in Deo substantias. Et præterea circa fin. illius capit. ita loquitur Aug. de Patre & Filio: Non est corporaliū ista conditio, vt insint sibi inuicem, & substantiæ naturæ habeant perfectam vnitatem: & paulò inferius. Inesse autem non aliud in alio vt corpus in corpore, sed ita esse, ac subsistere vt in subsistente insit, ita verò inesse, vt & ipsa subsistat. Vtitur igitur Augustinus vtroque nomine: scilicet substantiæ & subsistentis.

Denique D. Hieron. & Nis. manifestè loquuntur in sensu diuinæ scripturæ Exodi 3. vbi de se ipso loquens Deus ait ad Moysen: Ego sum, qui sum, sic dices filiis Israel. Qui est, misit me ad vos: quibus absolutissimam & perfectissimam substantiam sibi formaliter & essentialiter conuenientem aptissimis vocibus Deus expressit.

Secundum argumentum pro eadem veritate ex

A infinita diuinitatis perfectione desumitur hoc modo. Diuina essentia siue deitas quæ est ipsum esse subsistens, est simpliciter infinita omnem intrinsecè claudens perfectionem simpliciter. At substantia seclusa incommunicabilitate est perfectio simpliciter; ergo intrinsecè clauditur in essentia diuina; igitur essentia diuina secundum se conuenit substantia, non quidem incommunicabilis, sed trib. personis ac personabilibus subsistentijs communis. Maior patet ex a. 2. q. 4. vbi ex hoc, quòd Deus est ipsum esse subsistens, probatur in Deo contineri omnem essendi modum & perfectionem. Constat autè perfectiones simpliciter in Deo formaliter & non virtualiter tantum cōtineri, vt ibi annotauimus. Certum est etiam eas essentia primò & per essentiam in personis intimè clausam illis conuenire: igitur essentia diuina nullam perfectionem simpliciter aut eius complementum mendicat (vt ita dixerim) à personis, sed è contra quælibet vna numero perfectio simpliciter ab essentia vt à prima radice deriuatur. Minor autem probatur. Primò ex A. D. supra q. 29. a. 3. dicente, id quod perfectissimum est in natura rationali esse subsistens: ex quo deducebat nomen personæ, quod significat subsistens in rationali natura esse Deo attribuendum, eo quòd eius essentia continet in se omnem perfectionem. Quem discursum ibid. explicauimus cum Cai. Secundò probatur eadem minor; quia Deus vt Deus est substantia non incompleta siue imperfecta, & quali habens rationem quo; ergo perfecta & habens rationem quòd; id autem ex quo formaliter substantia dicitur habere rationem quod, est substantia; ergo substantia est perfectio simpliciter Deo conueniens.

Vt autem euidentius eluceat efficacia huius argumēti, considerandum est personæ diuinæ conuenire substantiam cum incommunicabilitate; quorum primum, scilicet substantia, maximam dicit perfectionem & ad essendi complementum pertinet: ac proinde secundum se siue absolute sumpta substantia ad essentiam pertinet, sicut & reliquæ perfectiones simpliciter: secundum autem scilicet incommunicabilitas, secundum quam hæc hypostasis ab alia distinguitur, non est formaliter aut simpliciter perfectio, quamuis insit necessariò personæ veluti conditio, vt sit in Deo Trinitas suppositorum, quæ ad perfectionem infinitam pertinet deitatis modo superius explicato questione 28. articulo secundo. Prouenit autem incommunicabilitas in rebus creatis à limitatione, indiuisis autem ex oppositione relatiua.

Sed prædicta nititur Valsq. noua quadam exco-
gitata doctrina conuellere; ait enim primò necessarium quidem esse concedere indiuiduum concretum deitatis, quod intelligatur prius esse personis, non tamen vt absolute subsistens, quod indiuiduum non potest includere aut connotare personas in singulari. Alioquin nec tres dicerentur vnus Deus, nec communis esset Deus tribus personis: id enim (inquit) quod in suo conceptu connotat tria hæc supposita speciatim, non potest esse commune tribus & vnicuique conuenire: connotat igitur vniuersè hanc vel illam personam. Cum itaq; pronomen demonstratiuum non demonstrat connotatum sed directum significatum, consequens est vt dicatur hic homo, non quia sit in hoc supposito, sed quia sit hæc natura in se vel alio supposito. Et hoc modo dicimus hunc numero Deum, demonstrantes naturam non personas, id est

Confut.

1.

E

Valsq. quæstij
responsiones
ad prædicta
& confut
tantum.

g. ralis.

id est hanc vel illam personam singularem, sed A personam in vniuersum. Quo sit (inquit) vt cōcretum deitatis sit prius cognitione nostra quā personae eo genere prioritatis quo vniuersale, vt animal, dicitur esse prius particulari scilicet homine; Et quia nomen dicitur singulare ex directo significato, non ex connotato, idē licet connotatum sit commune, nomen tñ *Deus* aut nomen *hic Deus* aut *hic homo* singulare est. Ex quo inferat eodem modo dari indiuiduū humanitatis vel cuiusque naturae, quod in cogitatione nostra sit prius personis; quia concreta aliarum naturarum eodem modo significatur cum cōnotatione suppositi, non in singulari, sed in communi, sicut concretum deitatis. Et ita (inquit) si vna humanitas à tribus personis assummeretur, eodem prorsus modo demonstraretur concretum humanitatis, & diceremus hunc hominem non offensa hac vel illa persona singulari, sicut ostendimus concretum deitatis non demonstrata persona singulari. Ex his arbitrat

Confus.

Resp. Vasq. ad 2. ratio.

Confus.

Vasq. ea, quae primo loco iecimus ex D. Tho. & Caietano, fundamenta subuertere: cum tamen haec eius noua doctrina sit manifeste falsa, & directe pugnet cum textu huius articuli in responsis. ad 3. ubi S. D. statuit differentiam inter hoc nomen *Deus*, & hoc nomen, *homo*, quo ad supponere pro persona, desumptam ex diuersa ratione & modo cōmunitatis vtriusque naturae, diuinæ scilicet & humanae: eo quod vnitatis seu communis humanae naturae non sit secundum rem, sed tantum secundum considerationem: essentia verò diuina sit vna & communis secundum rem: igitur non est eadem sed longē diuersa ratio horum duorum nominum, scilicet homo & Deus in significando, connotando & supponendo, vt hic etiam affirmat S. D. in c. & ad 3. Quare dicendo hic homo non solum connotatur sed etiam significatur determinatum suppositum: hic verò Deus solum significat diuinam naturam subsistentem.

Ad rationem autem secundo loco adductam, cui etiam nitebatur Durandus, respondet Vasq. & duo dicit. Primum est subsistentiam incommunicabilem esse perfectionem simpliciter; quia melius est subsistere incommunicabiliter, quā non subsistere; & eadem ratione subsistere paternitate & filiatione esse perfectionem simpliciter. Secundum est, infinitatem essentiae diuinæ in eo positam esse, vt non sit ab aliqua causa, non autem in eo vt infinitae perfectiones distinctae, aut omnis perfectio tam personalis quā essentialis formaliter ei conueniat ratione ipsius; nam ratione ipsius solum conuenit ei perfectio essentialis, non autem hypostatica, quae est subsistentia. Differt igitur (inquit) essentia diuina à creatura, quia diuina natura nō subsistit aliquo ab ea realiter distincto, sed sola relatione quae id cum ea est ex natura rei: at natura creata semper subsistit adiuncta sibi personalitate realiter distincta, quam tamen non includit intrinsecē in suo conceptu. Et eodem ferē modo Val. respondet ad argumenta, quae sibi proponit pro sententia Caiet. Sed in primis supra q. 28. a. 2. cumulatē probauimus relationem, qua formaliter subsistentia & persona redditur incommunicabilis, non esse perfectionem simpliciter. Deinde superius ostendimus subsistentiam ex sui ratione abstrahere à communicabili & incommunicabili, & consequenter à personali & essentiali: quod euidentius ostendunt responsiones ad argumenta. Denique cū fateatur expostores predicti diuinam essentiam

Naz. in 1. part. D. Th. tom. 2.

prout à relationibus & personis distinguitur actu, & formaliter continere oēs perfectiones, quae reipsa communes sunt, & essentiam consequuntur: & ex his perfectionibus praecipua sit essentialis subsistentia, vt perspicue declarant, quae hucusque diximus: consequens est talem Deo subsistentiam esse tribuendam, cui quia nihil deest ad completam rationem personae, nisi incommunicabilitas, idcirco nuncupatur à Cai. hic Deus ita subsistens persona incompleta, id est res, cui congruunt omnes personae conditiones praeter vltimam, quae personae ratione complet. Qui dicendi modus, etsi quo ad ipsam verborum formā non habeat in scripturis, Concilijs aut Patribus testimonium, nec sit in vsum deducendus, aptissimus tamen est ad exprimendam vtcunq; tam singularem diuinam naturae perfectionem: atq; idē debuerunt Volen. praedictus & Vasq. ac alij recentiores ab acriori censura temperare. Neque verum est, quod Caiet. imponit Vasq. eum vnquam appellasse illud essentialē subsistens, scilicet hunc Deum, semipersonam & semisuppositum.

Cur Cai. dicat hunc Deum esse personam incompletam.

Vasq. impossura dicitur.

Postremo solet ad nostrae sententiae confirmationem produci testimonium Agathonis Papae in ep. quae habetur in 6. Syn. act. 4. cuius verba sunt: *Constat Deum Patrem, Deum Filium, Deum Spiritum sanctum, non tres Deos, sed vnum Deum, nō triū nominum subsistentiam, sed triū subsistentiarum vnam subsistentiam.* Fuit autem haec Epistola non solius Agathonis, sed etiam totius Concilij nomine à Latinis, ac proinde vt arbitramur Latine cōscripta, & cōsequenter iuxta sermonis Latini proprietatē accipienda hic est subsistentia, prout ab essentia distinguitur vt eius modus & cōplementum. Nec obstat, quod in editione Conciliorum postrema per Surium facta legamus, nō vnam subsistentiam, sed vnam substantiam: quia vetustioribus codicibus, in quibus legimus vnam subsistentiam, maior est adhibenda fides; Nam quod ait Vasquez non esse credibile in tam paucis verbis eadem voce vsum fuisse Agathonē in sensu tā diuerso, inane est, cum in vtroq; sensu, non solum apud Latinos, sed etiam apud Graecos, vox illa, *subsistentia*, esset in vfu, vt patet ex verbis Augustini, Hieron. Naz. & aliorum, quos referunt Zumel. & Suar. quibus non plenē videtur mihi Vasq. satisfacere. Nec difficile est ex subiecta materia & terminorum connexione, variam eiusdem termini in eadem periodo repetiti significationē concipere. Deinde si legamus personarum loco subsistentiarum, vt alij codices habent, non erit diuersa, sed eadem bis repetita vocis significatio.

Vasq. resp. confus.

Quinto videndum est: an huic Deo ratio congruat indiuidui & singularis; neutrum etenim dictorum nominum de hoc vno numero Deo praedicari contendit pluribus argumentis Bartholomaeus Spina, quem latenti vocum arbitror aequiuocatione ab eo minimē considerata deceptum. Ad cuius euidentiam scito his vocibus, videlicet singulare, vnum numero & indiuiduum, idem omnino significari. Nam vt ait Arist. in 3. Metaph. c. 14. *Singulare exponimus, quod numero est vnum: vniuersale autem quod in his.* Indiuiduum autem manifeste dicitur per negationē diuisionis in plura, non quaecunq; aut quocūque; sed quae plura sint & dici possint secundum illam eandem rationem, qua constituitur illud vnum, quod dicitur indiuiduum, quod est non esse multis communicabile tanquam superius inferioribus sibi subiectis. Exemplis res fiet perspicua: homo non est singulare, aut indi-

Probatum Deo singularem simpliciter rationem indiuidui & singularis.

Y

diuiduum, quia secundum eam rationem, qua constituitur in esse hominis, & in propria unitate specifica communicabilis est Socrati, Platoni & Petro tanquam superius suis inferioribus, adeo ut Socrates, Plato & Petrus, sint plures homines sub homine positi, ut inferiora quadam sub suo superiori naturam illius habentia secundum eius propriam rationem, & unitatem, sed numerali tamen diuisione multiplicatam. Quod idem dicendum est, de humanitate sic abstracte concepta. Socrates autem singularis quoddam est & indiuiduum; quia secundum eam rationem, qua constituitur in esse Socratis, & secundum suam unitatem numeralem, non est pluribus, ut inferioribus sibi subiectis communicabilis, ut scilicet sint plures Socrates eadem indiuiduali proprietate & unitate gaudentes; id enim manifestam inuoluit repugnantiam. Et eadem ratione humanitas haec, indiuiduum & singulare quoddam est eodem modo incommunicabile. Nam etsi pluribus possit per assumptionem diuinis suppositis communicari, non per hoc tamen desinit esse singularis & indiuidua, cum assumpta retineat illam unam numero, qua constituitur & à ceteris omnibus humanitatibus distinguitur, indiuidualem proprietatem.

*Singulare
quid sit.*

Illud est itaque singulare & indiuiduum, quod est unum numero, & ea ratione, qua unum est non est pluribus communicabile tanquam inferioribus sibi subiectis. Quo fit, ut illud omne cui conuenit in rerum natura subsistere, aut etiam existeret quocunque modo, sit vere ac proprie singulare & indiuiduum, siue sit substantia siue accidens, siue sit totum siue pars, ut affirmat expressè S. Th. 3. p. q. 2. a. 2. ad 3. & 3. dist. 6. q. 1. a. 1. habent. n. haec singula suas indiuiduales proprietates, quibus non solum ab alijs, siue totis siue partibus distinguantur, sed etiam in seipsis diuidi minime possunt; Haec enim manus indiuisibilis est in seipsa, ut plures nequeant esse manus, quae sint haec una manus; id enim implicat contradictionem, ut ante diximus.

Cum itaque Deus hic unus numero multiplicari non possit, ut sint plures Dij, qui sint hic unus numero Deus, ob dictam causam; quia videlicet implicat repugnantiam, sequitur Deum hunc esse singulare quoddam & indiuiduum. Quod disertis verbis expressit A. D. supra quest. 13. ar. 9. ubi determinat nomen Dei esse incommunicabile pluribus secundum rem, eo quod significat formam subsistentem & per seipsam indiuiduatam. Et in fine corporis ita loquitur. Si verò esset aliquod nomen impositum, ad significandum Deum, non ex parte naturae, sed ex parte suppositi, secundum quod consideratur ut hoc aliquid, illud nomen esset omnibus modis incommunicabile (scilicet secundum rem, & secundum rationem) sicut forte est nomen Tetragrammaton apud Hebraeos: & est simile, si quis poneret nomen Soli significans hoc indiuiduum. Haec ibi D. Thomas. Ex quibus duo maxime fauent sententia nostra: primum quod affirmat hoc nomen Deus, esse nomen indiuidui; secundum quod affirmat in Deo essentialiter sumpto (sic enim ibi de Deo loquitur) considerari, & esse rationem suppositi significatam nomine quadrilittero; Adonai siue Ieo-ua; certum est autem in Deo essentialiter sumpto non esse perfectam, & completam rationem absoluti suppositi. Sumit igitur ibi S. D. suppositum pro subsistente; quia nonnullam quamuis incompletam habet rationem hypo-

stasis: est enim hic Deus subsistens, ut indiuiduum intellectualis naturae, quibus omnibus & solis conditionibus persona constituitur; sed quoniam secunda conditio, videlicet indiuiduum, prout dicitur de hoc Deo, non dicit perfectam, id est secundum omnem modum, incommunicabilitatem: idcirco Cai. ad unicum illi indiuidui modum, quasi nouè cognitum, nouum adaptauit vocabulum personam illud incompletam appellans.

Nec tamen sequitur, lapidem, equum aut asinum ob defectum vnus conditionis, scilicet rationalis naturae, dici posse personam incompletam, ut deducit praedictus author; cum lapidi aut asino, nulla ratione congruat rationalis natura: huic autem Deo congruat intellectualis natura, & non desit omnis ratio incommunicabilitatis, sed una tantum, & reliquae conditiones adsint absolutissime. Quamuis enim hoc indiuiduum siue singulare, quod est Deus, tribus suppositis sit commune, non tamen diuiditur in eis natura diuina, sed numeralem retinet unitatem. Nec ad tria supposita comparatur hic Deus aut eis communicatur, ut superius ad inferiora subiecta, quibus sit commune secundum rationem; alioquin esset vniuersale, quod negat S. D. & omnis Theologorum Schola communiter: sed eis communicatur, ut commune sibi rem, & ut natura primo subsistens suis suppositis per eam subsistentibus. Quodlibet autem diuinum suppositum singulare est, & indiuiduum: non ea ratione tantum, quod pluribus non possit eiusdem rationis & unitatis suppositis communicari, ut exempli gratia, persona Patris pluribus patribus, qui sint idem numero Pater, siue eadem persona patris; sed quod non possit pluribus quomodo uque subsistentibus, siue suppositis communicari. Quo fit, ut pater nedom sit indiuiduum & singulare, sed etiam suppositum & persona; quia nimirum simpliciter, i. omnibus modis est incommunicabilis. Duplisis ergo rationis indiuiduum est in diuinis. Vnum ut hic Deus secundum unam tantam dictam rationem incommunicabile. Alterum ut haec persona puta pater aut filius aut Spiritus S. omnibus modis incommunicabile. Primum deitate constituitur, quae hoc ipso, quod forma est per se subsistens à materia separata, una numero est & singularis, sicut Gabriel, ut affirmat A. D. supra qu. 3. a. 3. ita, ut ipsa forma sic abstracta virtutem habeat principiorum omnium indiuiduantium. Secundum autem proprietate relatiua, puta paternitate constituitur in esse personali simpliciter incommunicabili. Alia est igitur incommunicabilitas, quae complet rationem suppositi, siue personae, ab ea, quae diuinæ naturae conuenit subsistenti: quae licet non sufficiat ad hypostasim, aut personam, sufficit tamen ad indiuiduum, siue singulare constituendum.

Sed ait Spina substantiam quidem omnem abstractam indiuiduari per immunitatem à materia, & consequenter per seipsam, non tamen omnem sub una & eadem ratione: sed substantia creatam sub ratione absoluta, incretam verò sub ratione relatiua; Et cum relationes in Deo idem sint realiter quod essentia, afirmando essentiam per relationes indiuiduari, dicitur eam realiter indiuiduari seipsa. Nec in (inquit) propter hoc dicitur deitas indiuiduari, aut distinguui relationibus, sed hic Deus & deitas indiuiduatur tribus relationibus in tribus personis, ut alius sit Deus pater à Deo filio, non in deitate sed in relatione. Sed non effugit hic author vim argumēti su-

*Obi. Spina
distinguitur.*

Resp. Spina

confut.

superius tacti ex abstractione & subsistentia per se primo diuinæ naturæ conueniente, & per eam personis; est enim, ut ait S. Th. *de pot. q. 8. a. 3.* Deus per suam essentiam aliquid in se indiuisum, & ab omnibus quæ non sunt Deus distinctum. Et quamuis sit tribus communis, ea communitas non est rationis, sed rei vnius numero tribus communicatæ, atque ideo prius nostro modo intelligendi, in re fundamentum habente, est in se Deus vnus numero & singularis, quàm sit Pater & Filius & Spiritus S. sicut vniuersaliter essentialia priora sunt personalibus. Cum itaque hoc indiuiduum absolutum sit primò subsistens, nec ponatur à nobis nisi ratione distinctum à tribus indiuiduis personarum; sicut nec aliam realiter ponimus eius subsistentiam à relatiuis hypostasum subsistentijs, sed dumtaxat ratione distinctam: nullo colore deduci potest ex nostra, quæ est Cai. sententia, hunc Deum esse indiuiduum præter tres personas: aut esse in Deo quaternitatem personarum aut subsistentiarum; Neque conceptio nostra Deum ut singularem & indiuiduum apprehendens illum abstrahit à personis & relationibus, ut persona remaneat absoluta, qualem in Deo iudicat esse Gentiles & Hebræi, ut affirmat Spina prædictus. Aliud est enim abstrahere subsistens absolutum à relationibus personalibus, & aliud in Deo vno in essentia, & trino personis considerare duplicem rationem subsistendi, scilicet absolutam maximè vnam illi meritò essentia congruentem, & relatiuam in tribus oppositione distinctam; sicut enim nulla propriè sit abstractio, sed infinita Dei perfectionem in subsistendo, diuersis conceptionibus contemplatur: Sicut etiam Deum intelligimus sapientem, volentem & omnipotentem absque vlla abstractione saltem præcisiua à personis; alioquin cum attributū aliquod de Deo prædicamus, fieret semper abstractio à personalibus præcisiua, quod neque verum est, neque quisquam ex Metaphysicis aut Theologis id hucusque dixit; Nec vis aut modus prædicationis id requirit, sed magis oppositum: vim enim & modum habet concretium & vnitium prædicatio, non verò diuisium & abstractiui ab alijs eidem subiecto naturaliter & per se congruentibus.

Tres in Deo esse incommunicabiles subsistentes, & rationes subsistendi.

SED IAM de triplici relatiua seu personali subsistentia abstractè sumpta, (nam de ea concretè sumpta nulla potest inter Catholicos esse controuersia) quæ huic loco necessaria sunt, breuiter annotemus.

Considerandum est igitur sextò personalitatem siue creatam siue increatam terminum esse naturæ personatæ; ac proinde tres diuinas personalitates esse tres diuinæ naturæ terminos; longè tamen diuersa ratione, quàm sit quæuis creata personalitas propriæ naturæ terminus. Nā hæc non clauditur intimè in ratione naturæ terminatæ, personalitates verò diuine includuntur intimè in ratione diuinæ naturæ, prout in se est & prout etiam à nobis integra & perfecta conceptione percipitur. Deinde non ita tribus comunicatur & terminatur relationibus siue proprietatibus personalibus, ut ab eis in subsistendo depeceat, ut eis per se primò subsistat; sicut natura quolibet creata sua propria vel aliena subsistentia terminatur, ut ea formaliter & simpliciter in esse subsistendi constituitur; cū seipsa primò perfecte & absolute subsistat diuina natura, & proprietatibus ipsis personalibus conferat subsistentiam. Quamobrem existimandum est vnicā essentialē subsistentiam tribus proprietatibus

A relatiuis. scilicet paternitati, filiationi & processioni ita communicari, ut in eis intimè claudatur ac per eas modo nostro intelligendi modificetur: & iuxta distinctionem earum & pluralitatem distinctæ, pluresque resulent subsistentiæ personales. Igitur essentialis subsistentia, prout includitur in paternitate & per eā modificatur & determinatur, est ipsa personalis subsistentia patris formaliter; & eadem ratione, prout intimè clauditur in filiatione & per eam modificatur, est personalis subsistentia filij. Cum autē prædicti sint modi relatiui, nullam essentiali subsistentiæ perfectionem adiungunt, sed è contrariò proprietatum omnis perfectio ab essentiali clausa subsistentia deriuatur.

B Nec tamen sequitur eodē modo diuinā distinctiui aut plurificari naturam, quæ in singulis proprietatibus personalibus intimè clauditur, ut dici debeat tres essentia siue naturæ personales, & vna tñ essentialis. Nam subsistentia, quatenus subsistentia est, per se pertinet ad rationem hypostasis siue personæ, quæ nihil aliud est, quàm rationalis naturæ incommunicabilis existentia. i. subsistentia, ut ait Richar. essentia verò, ut essentia est, quamuis claudatur in ratione personæ, ad solam tamē attinet communem personæ speciem. Ex quo sequitur alia differentia; videlicet essentia semper vna remaneat, neque vnquam distinguatur multipliciter aut pluraliter dicatur, nisi per accidens. scilicet propter ipsius naturæ imperfectionem, quæ in totam sui perfectionem, non participatur in singulis, quibus communicatur suppositis: subsistentia verò iuxta suppositorum numerū dicatur pluraliter; non. n. modificatur essentia diuina proprietatibus personalibus ob dictā causam, sed indiuisa remanet; subsistentia verò essentialis ex sui propria ratione vna manens & eadem, modificatur ut diximus, & determinatur per hypostaticas proprietates, ut sit hæc, & illa subsistentia personalis. Secundo & fortasse melius dici potest nomē essentia in diuinis non esse multiplex: sicut nomen subsistentia, quod est ambiguum ad subsistentiam essentialē & personalem. Quo fit ut essentiali subsistentia tribus proprietatibus coniuncta, resulent tres subsistentiæ personales, ita ut vox illa complexa subsistentia personalis non significet subsistentiam essentialē cum proprietate determinatē, sed ponatur loco vocis simplicis, quæ idem significaret quod supposititas vel personalitas. Quemadmodum autem relatio puta Paternitas, ut dicit simul ad & in, id est, essentiam & relationem, constituit personam patris; ita eadem paternitas, ut dicit subsistentiā paternitate quasi contractam siue determinatam personam patris siue patrē subsistentem constituit. Cum etenim in Deo nihil sit ut accidens in subiecto, quidquid in rebus creatis habet esse accidentale, cum in Deum transfertur, habet esse substantiale, ut ait S. D.

Sentit obiectionem

suprà q. 28. a. 2. loquens de diuinis relationibus; igitur diuina relatio sicut intimè claudit essentiam, ita & substantiam ac essentialē subsistentiā: atque ideo sicut affirmat S. Th. *de pot. q. 8. a. 3. ad 7.* relationes constituere diuinas hypostasies, quatenus sunt essentia diuina, sic etiam *infra q. 40. a. 2.* ait, quod si relatio sit subsistens non præsupponit, sed secum fert distinctionem: Et in a. 3. eiusdem q. ita loquitur Paternitate pater non solum est pater, sed est persona, & est quis, siue hypostasis; quia. scilicet paternitas ut includens intimè subsistentiam, constituit personā patris. Nec tamē sequitur essentialē tantum esse patris subsistentiam; Nam quemadmodum paternitas ut in-

cludens simul ad & in, id est respectum & essentiam, ratione differt ab essentia, sicut animal rationale siue homo ab animali: ita eadē paternitas vt simul includens respectum ad filium & essentialē subsistentiam, ratione differt ab essentiali subsistentia, & est personalis subsistentia, i. personalitas patris; quā vt subsistentia est dicit perfectionē simpliciter, vt patris autē abstrahit à perfectione & imperfectione: sic. n. dicit relationis respectum, qui neq; perfectio est, neque imperfectio: & vniuersaliter subsistentia incommunicabilis vt sic nullam dicit perfectionem, & ideo multiplicatur, sicut relatio.

Duas esse in qualibet personae subsistentias, scilicet essentialem & personalem.

Ex dictis sequitur primò in vnaquaque diuina persona duplicem esse subsistentiam ratione distinctam, scilicet essentialē & personalem, nec vnā alteri repugnare, sed aptissime conuenire. Quod exemplo rationalis animae in Paulo subsistentis potest vtique declarari: certum est enim animā rationalem esse subsistentem, cum sit à corpore independens, & illi conueniat esse per se primò, non solum vt quo, sed etiam vt quod, quamuis incompletè: & illud corpori communicet & ad se retrahat à corpore separata, & iterum reunita communicet: sicut autē subsistit vt quod nūc anima Pauli à corpore separata, & eandem, postquam in resurrectione fuerit vnita corpori subsistentiam retinebit & corpori communicabit, & ex ea communicatione resultabit totum compositum, scilicet persona Pauli subsistens subsistentia completa & personali: ita modo nostro intelligendi concipitur essentia diuina vt per se primò subsistens, quamuis per eam subsistentia non habeat rationem suppositi vel personae, quia non est simpliciter incommunicabilis: deinde concipitur vt relationi, puta paternitati copulata, & eidem identice communicata, & simul cum ea personam patris constituens subsistentem incommunicabiliter. Et sicut alterius est rationis animae subsistentia à subsistentia Pauli: sic alterius est rationis formaliter loquendo subsistentia diuinæ naturae à subsistentia Patris. Et sicut Paulus sua propria subsistentia formaliter subsistit, quatenus .i. est subsistentia suppositi, quā tamen radicaliter est ab animae subsistentia: ita pater sua formaliter est subsistens personali & incommunicabili subsistentia, quā radicaliter habet ab essentia paternitas, vt est personae patris constitutiva, considerando paternitatem prout est relatio præcisè ab essentia distincta: nā integrè cōcepta essentia includit intrinsecè vt ante diximus. Et sicut essentialis subsistentia est ratio essentiae, & patri, in quo est essentia, subsistendi essentialiter: ita personalis subsistentia, resultans nostro modo intelligendi ex essentia siue essentiali subsistentia & proprietate personali, est ratio patri subsistendi personaliter. Et sicut animae subsistentia non pendet à subsistentia suppositi, sed è contrā: sic in Deo essentialis subsistentia non pendet à suppositis, aut ab eorum subsistentia, sed è contrā. Denique sicut animae subsistentia non ponit in numerum cum subsistentia Pauli, aut cuiuscunque suppositi: ita neque essentialis in Deo subsistentia ponit in numerum cum tribus personalibus subsistentijs, vt dici valeant quatuor subsistentiae.

Conclusio: deducitur, & probatur.

PRIMA CONCL. In Deo non est vna absoluta siue essentialis subsistentia, prout dicit rem omnino incommunicabiliter subsistentem, aut rationem incommunicabiliter subsistendi. Probatur: Nam alioquin nō esset in Deo tria supposita incommunicabiliter subsistentia, nec tres hypostaticae for-

mae relatiuae triū personarum constitutivae, sed vnum tantum esset suppositum absoluta ratione constitutum, quod est haereticum.

SECUNDA CONCL. Deus hic vnus & singularis est essentialiter per se primò subsistens vna subsistentia absoluta tribus suppositis communi. Hanc conclusionem probant efficaciter fundamenta, rationes & dicta Patrum supra notata. Qui plura desiderat argumenta, legat expositores locis superius allegatis.

TERTIA CONCL. In Deo tres sunt incommunicabiles subsistentiae in concreto, id est tres res incommunicabiliter subsistentes. Hec conclusio est fidei confessio pluries in Concilijs generalibus definita, scilicet Ephesino can. 4. Constantinopolitano 4. consultatione 8. can. primo, & Constantinopolitano sexto, actione 11. & alijs eadem voce in sensu nostrae conclusionis tres in Deo subsistentias affirmantibus, vt interim Patres omittam, quorum dicta referunt recentiores locis supra notatis.

QUARTA CONCL. Tres diuinae personae, prout communem omnibus essentialē subsistentiam in singulis intus clausam, tres habent personales & relatiuas subsistentias, id est rationes subsistendi realiter inter se distinctas, ab illa verò vna essentiali sola ratione siue distinctione virtuali discretas. Hanc conclusionem probant multis argumentis, & Conciliorum ac Patrum dictis Cai. Ban. Zumel. Mol. & Suar. locis supra notatis: & pro ea faciunt, quae pro sua sententia scribunt Val. & Gabriel. Valq. Hoc vnum tantum nobis sufficiat argumentum. Singularitas aut pluralitas nominis substantiui attenditur secundum formam significatam per nomen; sed hoc nomen subsistens & subsistentia dicitur pluraliter de tribus personis non tantum adiectiue, sed etiam substantiue: ergo in tribus personis sunt tres rationes subsistendi quasi tres formae dictis nominibus formaliter significatae. Maior est D. Th. in articulo praeced. quae fuit latè superius explicata. Minor patet ex allegatis Concilijs & Patribus asserentibus tres personas esse tres subsistentias, id est tres res subsistentes, vel tria supposita subsistentia. Et confirmatur: quia S. Th. in dicto a. ait: Sortem, & Platonem, & Ciceronem dicimus tres homines, Patrem autem, & Filium, & Spiritum sanctum, non dicimus tres Deos, sed vnum Deum; quia in tribus suppositis humanae naturae sunt tres humanitates, in tribus autem personis est vna diuina essentia. Et in responsione ad 4. ita loquitur. Forma significat a per hoc nomen persona, non est essentia, vel natura, sed personalitas. Vnde cum sint tres personalitates, id est tres personales proprietates in patre, & filio, & Spiritu sancto, non singulariter, sed pluraliter praedicatur de tribus. Cum ergo nomen subsistentis & subsistentiae praedicetur pluraliter substantiue de tribus, oportet tres in eis esse rationes subsistendi praedictis nominibus formaliter significatas. Confirmatur eadem minor: quia si tres personae vnā assumerent humanitatem, dicerentur homo, & vna persona duas assumens humanitates esset vnus homo: quia ad pluralitatem substantiui requiritur tam pluralitas formae, quam pluralitas suppositorum; igitur si non sunt in diuinis personis tres rationes subsistendi distinctae realiter abinuicem, sed vna dumtaxat essentialis subsistentia, non dicerentur Pater & Filius & Spiritus S. tres subsistentes neque substantiue neque adiectiue; immò nec aliquid substantiui aut adiectiui pluraliter diceretur in diuinis. Probatur consequentia: quia vbi non sunt distinctae propriae

rationes incommunicabiliter subsistendi, non possunt esse distincta supposita, quibus proprie convenit subsistere incommunicabiliter; & consequenter nullum concretum posset pluraliter in divinis praedicari; dicit autem incommunicabilitas non meram negationem aut priuationem, sed modum entis positivum, cuius propria ratio est esse terminum naturae, & hoc ipso simul cum ea personam siue suppositum constituere.

Obi. 1. com.
1. concl.

CONTRA secundam concl. argu. Val. & primo probat opinionem Cai. esse superuacaneam; quia subsistentiae relatiuae sunt infinitae perfectionis & adeo intimae ipsi naturae divinae, ut sint de ratione illius; ergo ad omnia sufficiunt, ad quae posset aliquis imaginari necessariam esse illam quartam subsistentiam absolutam. Resp. primo ad primam partem antecedentis subsistentias relatiuas esse infinitae perfectionis simpliciter, quatenus includunt subsistentiam absolutam illis communem. Ad secundam vero partem dico subsistentias relatiuas non claudi in conceptu naturae divinae prae se sumptae, prout distinguitur a relationibus, quomodo nunc de ea loquimur, quauis claudantur in conceptu essentiae, prout est quidditas divinae rei sine omnia, quae in ea sunt, sc. absoluta & respectiua, ut sup. diximus q. 28. a. 2. contr. 1. Ad argumentum igitur negatur consequens si sumatur essentia in hoc secundo sensu: sc. n. utramque sc. essentialem & personalem subsistentiam, & omne absolutum & respectiuum includit.

Solutio.

Obi. 2.

Secundo. Ratio subsistentiae addita naturae singulari intrinsece, sicut est essentia diuina, statim constituit personam; ergo &c. Probatur antec. primo quia de ratione subsistentiae proprie dictae, quatenus significat gradum superadditum naturae, est incommunicabilitas; secundo quia D. Athan. in dial. de Trin. contra Anomaeos pag. 165. affirmat essentiam non nisi ut indiuiduis spectatur, hoc est in hypostasis subsistere. Resp. falsum esse antecedens absolute loquendo. Ad primam probationem negatur antec. Ad secundam dico Athanasium loqui de subsistere subsistentia personali, non autem de subsistentia ut subsistentia est.

Solutio.

Obi. 3.

Tertio contra eandem conclusionem argumentatur Valsq. disp. 125. c. 3. Essentia diuina ita indiuiduam secum habet existentiam, ut non solum cum illa communicetur tribus suppositis, sed etiam nostro modo intelligendi in illis esse dicatur, non autem per se; ergo sola illa existentia sine relatione considerata non facit naturam diuinam esse per se nostro modo intelligendi, quatenus illud per se opponitur existentiae in alio ut in supposito; sed adhuc relinquit aptam ut alio modo terminetur, & ut per se esse dicatur, nimirum relatione; ergo &c. Resp. falsum esse antecedens. Nam essentia diuina concrete concepta non est in supposito ut quo in quod, sed ut quod primo subsistens in habentibus ab ea subsistentiam, non autem ut per ea subsistens, & est in eis per modum identitatis.

Solutio.

Obi. 4.

Quarto sic arguit. Si illa existentia communis sine relatione considerata formaliter faceret diuinam naturam per se subsistere, non posset non considerari natura diuina in concreto, quoties cum illa existentia consideratur absque vilo alio connotato; ergo, ut conciperetur abstracte, deberet cogitari sine illa existentia: sed naturam diuinam quantumvis abstractam semper consideramus cum existentia; ergo talis existentia non facit esse per se, nec constituit concretum deitatis, ratione cuius ab authoribus contrariae sententiae, illa communis subsistentia asseritur. Resp.

Solutio.

diuinam essentiam abstracte considerat in concipi cum existentia ut quidditas & natura quaedam est, non autem ut exercet actum existentis, quo modo concipitur cum essentia concrete considerata, quam intelligimus ut subsistentem & ut habentem esse: & idem dicendum est de subsistentia. Secundo dico falsam esse minorem de natura praecise, prout distinguitur ab habente naturam.

Quinto. Is modus loquendi omnino tenendus est, quo Patres & Concilia utuntur, contra vero reiiciendus ab omnibus est modus, qui Patrum & Conciliorum phrasi aduersatur; at asserere subsistentiam communem est modus loquendi contrarius modo loquendi Conciliorum & SS. Patrum; ergo &c. Probatur minor; quia Patres & Concilia in Ecclesia Graeca celebrata post definitam controuersiam de voce hypostasis semper acceperunt hypostasim pro persona siue supposito; at subsistentia Latine idem est quod hypostasis Graece; ergo subsistentiam absolutam asserere in Deo est contra modum loquendi Conciliorum & Patrum. Quod autem subsistentia Latine sit idem quod hypostasis Graece, probat multis SS. & Conciliorum testimonijs & ratione; quia nullum aliud nomen Latinum quam subsistentia cogitari potest, quod nomini Graeco hypostasis melius subrogari valeat. Resp. falsam esse minorem. Ad probationes dico, quamuis nomini hypostasis respondeat nomen subsistentiae, latius tamen patet nomen subsistentiae, quam nomen hypostasis etiam in doctrina Patrum & Ecclesiae, ut superius ostendimus ex Aug. Hieron. D. Th. & alijs.

Sexto. Caiet. perperam appellat indiuiduum illud deitatis semipersonam; eo quod hac voce nemo hactenus vltus fuerit; quinimo si modum loquendi retineret, quem de subsistentia communi vsurpauit, pleno ore suppositum vocare deberet; sicut enim actum existentiae ipsius naturae diuinae nuncupauit subsistentiam, non semisubsistentiam; ita ex ea constitutum non semisuppositum, nec semihypostasim, sed absolute suppositum & hypostasim vocare debuisset, praefertim cum idem sit subsistentia quod hypostasis, si verbum ex verbo reddas. Haec Valsq. disp. 156. c. 1. in fin. Resp. primo falsum & calumniose imponi Cai. quod subsistentiam essentialem nuncupauerit semipersonam aut semisuppositum, & quod actum existentiae naturae diuinae appellauerit subsistentiam. Secundo dico subsistentiam abstrahere a communicabili & incommunicabili, non autem personam aut suppositum; & ideo subsistentiam essentialem absolute posse dici subsistentiam, non autem personam aut suppositum, sed cum additione incompleti. Tertio dico falsum esse subsistentiam ut sic, idem esse, quod hypostasis, ut patet ex dictis: latior enim est subsistentia.

CONTRA eandem concl. militant argumenta, quae proferunt & soluunt Zumell. supra qu. 30. ar. 1. disp. vnica, & Suarez 3. p. qu. 3. ar. 1. disp. 11. sect. 3.

CONTRA eandem concl. argumentatur Barthol. Spina multipliciter, sed eius argumenta ferè omnia per supra posita confutantur fundamenta. Ex omnibus igitur quinque dumtaxat soluenda proponemus.

Primum est. Omne indiuiduum alicuius naturae est indiuiduum in se, & diuisum seu distinctum realiter ab alijs indiuiduis, quae sunt in tali natura: sed nullum est tale in diuinis praeter tres personas; ergo &c. Minor patet ex fide; Tum quia nihil distinguitur realiter a tribus personis,

nis, nisi singula ab alijs; Tū quia absoluta nō distinguuntur realiter à reatiuis: Tum quia nullū essentialiter cōmune pluribus est distinctum ab eis realiter &c. *Resp.* maiorem non esse veram nisi de illius indiuiduis, quæ eiusdem rationis constitutio indiuiduantur; constat autē huius Dei constitutiū in esse indiuiduo ipsam esse diuinam essentiam, vt formam per se primò subsistentem; personarum autem constitutiua esse relationes, quæ modo nostro cōcipiendi ratione formali distinguuntur ab essentia; Vt igitur hic Deus sit indiuiduum, satis est pluribus Dijs non esse communicabile.

Replica

Sed hoc vltimò dictum sic arguit Spina. Quod prædicatur essentialiter de pluribus distinctis vltima distinctione in aliqua natura, non est indiuiduū illius naturæ: sed licet hic Deus non prædicetur de pluribus Dijs, dicitur tamen essentialiter de pluribus distinctis vltima distinctione reali in natura diuina; ergo &c.

Confr.

Confr. quia incommunicabilitas, quæ pertinet ad rationē personæ exprimitur in definitione Boetij per illam particulam, *substantia indiuidua*: hæc autem est omnimoda incommunicabilitas; ergo vel hic Deus non est substantia indiuidua, vel est propriè persona.

Solut.

Resp. falsam esse maiorem loquēdo de distinctione facta per constitutiua & distinctiua indiuidua illorum plurium, quæ sint alterius rationis à constitutiua illius indiuidui, quod pluribus asseritur esse commune. *Ad confirmationem* dico verum esse incommunicabilitatem illam, quam significat Boetius in definitione personæ, esse perfectam, siue vt ille ait omnimodā; sed talem iam ante diximus non esse necessariā ad indiuidui constitutionem. Et quia vox ad plura indifferēs simpliciter prolata stat pro primò, ideo cū de indiuiduo siue incommunicabili loquimur absolute, intelligendum est de incommunicabili in oēm modum, nisi subiecta materia alium exigit sensum, vt exigit in re proposita, cum affirmamus hunc Deum tribus suppositis communem esse indiuiduum; alioquin implicantiā dicerentur.

Obiect. 8.

Secundum eius argum. est in ordine sextum. Quod significatur vt comprehensum ab indiuiduo quasi pertinet ad indiuiduationem eius, non est per se indiuiduum, præter illud à quo comprehenditur: sed habens deitatem, vt ratione distinguitur à personis distinctis, pertinet ad indiuiduationem diuinarum personarum, quæ super hoc addunt relationem per modū formæ incommunicabilis & principij indiuiduationis; ergo habes deitatem vt sic, nō est per se indiuiduū præter personas. Maior probatur; quia indiuiduū substantiæ significatur vt totum, in quo vniuntur omnia tam essentialia, quam accidentalia. *Resp.* maiorem non esse veram, quando illi comprehenso ab indiuiduo conuenit subsistere pro se primò & per ipsum indiuiduo; tunc enim, quod ita comprehenditur ab indiuiduo, est quoddam totum, in quo cetera omnia saltē absoluta vniuntur, vt in hoc Deo, qui dicitur habens deitatem & omnem perfectionem: immò dicitur etiam illi inesse paternitas, filiatio, & processio.

Obiectio 9.

Tertium. Singulare negatur absolute ab hoc Deo; ergo & indiuiduū. Antecedens probatur; quia S. Th. *sup. q. 31. art. 2.* cum Hylario negat Deum esse singularem.

Solut.

Resp. ibi D. Tho. explicat sensum Hylarij, cum ait. Ad vitandum errorē Sabellij vitare debemus singularitatem, ne tollatur communica-

bilis essentia diuinæ quam nos prædicantes Deum singularem & indiuiduum, tribus personis communem non negamus. Vnde *super illo artic.* diximus cum Bannelio & alijs recentioribus in vltu prædictæ vocis nullum iam esse periculum erroris, cum hæresis Sabelliana fuerit omnino conuulsa.

Quartum. Si vnus numero Deus est vnum indiuiduū præter tres personas, pariter concedere cogimur absolute propositionem istam: tria indiuidua diuina sunt vnum indiuiduum naturæ; similiter istam tres personæ diuinæ sunt vnum indiuiduum naturæ diuinæ etiam præter tres personas; & cum tale indiuiduum secundum Caiet. sit persona incompleta & imperfecta, sequitur hanc etiam necessariò esse concedendā: tres personæ diuinæ sunt vna persona incompleta & vna semipersona. Quibus sermonibus quid absurdius dici potest? *Resp.* primò sensum dictarum propositionum nihil absurditatis continere, modū autem non esse in vltu deducendum; quamuis inter Scholasticos ad exprimendam diuinæ naturæ subsistentiam, ea non sint prorsus inepta vocabula. Secundò dico hunc Deum non esse indiuiduum præter tres personas absolute loquendo; quia realiter idem est cum illis ratione sola distinctus.

Vltimum. In hac propositione: *Iste Deus meus, & glorifico eum:* nomen hoc Deus, supponit pro persona grammaticaliter tantum, quo modo quælibet res demonstrabilis grammaticè loquendo personaliter dici potest; dicimus enim iste lapis, iste asinus; ergo hic Deus non est persona nisi grammaticaliter. Antecedens est D. Th. in hac q. a. 8. in fi.

Resp. nos non affirmare hunc Deum esse personam nisi cum addito, nimirum in completam, quod ibi non negat S. D. sed tantum negat esse personam propriè.

Reliqua eiusdem authoris argumenta partim ex dictis faciliem habent solutionem, & partim ad sequentem pertinent controuersiam. Aliorum etiam, quos vidimus argumenta, easdem admittunt solutiones.

CONTRA vltimam concl. sunt argumenta, quæ referunt & soluunt Zumel. Mol. Vasq. & Suar. locis superius allegatis.

SECUNDA CONTROVERSID.

De suppositione huius nominis Deus.

CAPREOLVS in primo sent. dist. 4. q. 1. tria dicit. *Primum.* Hoc nomen Deus quandoque supponit pro persona, & non pro essentia, vt cum dicitur, Deus generat. *Secundum.* Nunquam stat pro essentia, quin explicite vel implicite stat pro persona, vt cū dicitur, Deus creat: & etiam in his propositionibus. Pater & filius sunt vnus Deus, & Trinitas est vnus Deus. *Tertium artic. 2.* Hæc propositio, Deus non generat, est falsa; quia dictio Deus stat pro essentia & pro re naturæ id est supposito indistincte; & ideo negatio negat actum generandi, non solum ab essentia, sed etiam à quolibet eius supposito. Quam sententiam sequuntur Sylu. & Spina eius discipulus.

Cai. dicit sex. *Primum.* Deus primò supponit pro hoc Deo, siue pro habente naturam diuinam, & reddit propositionem singularem. *Secundum.* Quandoque dicitur, quod hoc nomen Deus, stat pro suppositis indistincte; quod intelligendum est cōcomitanter & secundariò, non tamē semper stat pro personis distincte vel indi-

Sententia
Doctorem.

stin-

stindē. *Tertium.* Hoc nomen *Deus*, potest stare pro singulis personis. *Quartū.* *Deus* ex adiuncto notionali constituit propositionem indefinitā supponendo personaliter. *Quintum.* Hoc nomē *Deus*, cum possit ex se supponere pro essentia, id est pro hoc *Deo*, & pro persona, id est, pro patre & filio, & Spiritu S. ad supponendum actualiter pro hoc *Deo*, non eget reducēte: ad supponendum verō pro personis (modo inferius explicando) reducitur per aliquid additum; & ita conciliantur duo dicta D. Tho. in hoc a. quæ videntur contraria. *Sextum.* In hac propositione, *Deus* non generat, & hoc nomen *Deus*, pro natura in concreto, id est pro hoc *Deo*, de quo falsum est dicere, quod non generat. Hoc vltimum dictum explicat & defendit Molina. Eandem sententiam Cai. sequitur Ripa.

Iauellus sententiam approbat Capr. & ex parte sequitur Cai. quem in duobus reprehendit. *Primum* est, quod dixerit differentiam inter hoc nomen *Deus*, & hoc nomen homo, in supponendo accipiendam esse quo ad suppositionem indeterminatam pro persona; quia scilicet homo non supponit ex se pro natura communi, sed pro suppositis determinatis: sed hoc nomen *Deus* ex se supponit pro natura communi, sed ex adiuncto constituit propositionem indefinitam supponendo personaliter. Sed ait Iauellus mentem esse D. Tho. differentiam inter dicta nomina in hoc positam esse, quod *Deus* simpliciter sumptus semper supponit pro natura in concreto, nunquam autem pro persona, siue determinatē siue indeterminatē: homo verō nunquam supponit pro natura communi in concreto nisi ratione adiuncti, vt in hac, homo est species. *Secundum* est. Verba illa S. D. in corpore articuli. *Quidam dixerunt, quod hoc nomen, Deus, & similia propriē, & secundum suam naturam supponit pro essentia, sed ex adiuncto notionali trahuntur ad supponendum pro persona:* exponi à Cai. de potentia ad supponendum pro essentia in concreto: in responsione autem ad tertium loqui de actuali suppositione. Sed melius est (inquit) dicere, opinionem illam tenuisse Deum secundum se supponere pro natura in abstracto, quā ideo reprobat S. Th. quia in responsione ad tertium affirmat Deum secundum se supponere pro natura in concreto, q̄ negabat illa opinio.

Torres dicit tria. *Primum.* In hac propositione, *Deus* creat, nomen *Deus* supponit & pro natura diuina & pro personis: sed primariō pro natura cum adiuncto verō supponit principaliter pro persona, vt in hac, *Deus* generat. Et per hac conciliat dicta D. Th. in corpore, & ad 3. de suppositione huius nominis *Deus*; nā in corpore affirmat dictum nomen per se posse supponere secundariō pro persona, sed in responsione ad tertium negat illud supponere principaliter pro persona sine addito notionali. *Secundum.* Cum nomen *Deus* supponit pro essentia, supponit etiam pro personis, vt in hac, *Deus* est tres personæ. *Tertium.* In hac propositione, *Deus* non generat, nomen illud *Deus* supponit pro patre.

Bannes dicit quatuor. *Primum.* Caiet. bene concedit istas duas propositiones, *Deus* generat & *Deus* non generat. *Secundum.* Caietan. affirmat subiectum dictarum propositionū supponere pro hoc *Deo* immediatē: qui modus dicendi potest sustineri dicendo distinctionem realem inter genitorē & genitum attendi penes patrem & filium, ratione quorum verificatur illa propositio. *Tertium.* In hac propositione, *De*

A creat, non accipitur *Deus* pro *Deo* in concreto præcisē, vt ait Cai. sed primariō sumitur pro essentia diuina in concreto, secundariō verō pro personis; quia denotatur actio creādi conuenire personis ratione deitatis. Et per hoc (inquit) soluantur argumenta Caietani contra Capr. *Quartum.* Hæc propositio, *Deus* nō generat, falsissima est; quia subiectū illius supponit pro patre, & fit sensus, quod pater nō generat. Et quāuis S. D. ad tertium dicat nihil esse, per quod hæc vox *Deus* determinetur ad standum pro persona filij, non tamen negat quin possit accipi pro persona patris. In quibus dictis duo manifestē falsa imponuntur Caietano. Primum quod admiserit hanc propositionem esse veram, *Deus* non generat, quod hic approbat Ban. in primo dicto, sed aperte reuocat in quarto, quod arbitrator ex errore Typographi cōtigisse. Secundū, quod affirmet Caiet. in hac propositione, *Deus* creat, sumi Deum pro hoc *Deo* præcisē personis: oppositum enim docet expressē in solutione secundi dubij circa corpus articuli. Denique statuit tres regulas ad discernendum nominum essentialium suppositionem, de quibus infra.

Zumel. dicit quinque. *Primum.* Hoc nomen *Deus*, si non limitetur eius suppositio ratione alicuius adiuncti, vel ex parte subiecti, vel ex parte predicati, semper supponit pro essentia in concreto primō & immediatē, secundariō verō pro personis. Et hoc modo intelligendus est S. Th. cum ait hoc nomen *Deus* supponere pro essentia aut deitate: & ita supponit in illa propositione, *Deus* creat: in hac verō, *Soli Deo honor, & gloria*, supponit immediatē tam pro essentia, quā pro tribus personis collectiue sumptis. *Secundum.* Quando S. D. in corpore ait hoc nomen *Deus* ex modo significandi habere, vt propriē possit supponere pro persona, loquitur de facto & de suppositione indistincta & confusa: in responsione verō ad 3. vbi videtur oppositum dicere, loquitur de supponere determinatē & distinctē. *Tertium.* Hoc nomen *Deus* potest supponere pro hoc *Deo*, vt abstrahitur à personis, ita quidem vt pro personis non supponat neq; mediatē neque immediatē, neque coniunctim neq; diuisim, ratione tamen alicuius adiuncti, vt in hac, *Deus* est communis realiter trib. personis, & cuilibet earum; quia hoc prædicatum de nulla potest verificari persona, neque de omnibus simul. *Quartum.* In hac propositione, *Deus* generat, aut *Deus* generatur, non supponit hoc nomen *Deus* pro hoc *Deo*, id est pro natura in concreto, vt abstrahit à suppositis, vt asserit Cai. *Quintum.* Hæc propositio, *Deus* non generat, est falsa; quia subiectum restringitur ad standum pro patre: in ceteris conuenit cum sententia Cai.

Valent. dicit quatuor. *Primum.* Hoc nomen *Deus* supponit pro essentia identificante in ratione absoluta tres personas, siue pro essentia subsistente tribus subsistentijs respectiuis, non aut pro hoc *Deo* absolute subsistente, vt existimat Cai. *Secundum.* Hæc propositio, *Deus* nō generat, est vera in rigore, si ille terminus *Deus* accipiat tanquam singularis, vt videlicet significat vnum illud simplicissimum identificās tres personas. Quare minimē probandus est Cai. dicens nomen illud *Deus* supponere determinatē pro essentia, & tamen propositionem esse veram. *Tertium.* Si loquamur de illo termino *Deus*, vt habet etiam conditionem termini communis, sic omnino videtur falsa dicta propositio. *Quartum.* Quando dicta propositio absolu-

re profertur, non exprimendo, vtrum absolu-
te accipiat ille terminus Deus tanquam ter-
minus singularis, vel tanquam communis, pro-
babilis est simpliciter loquendo, quod sit falsa.

Vasq. dicit nouem. *Primum* 4. cap. Hæc pro-
positio, Deus non generat, falsa est; quia nomē
Deus supponit pro indiuiduo deitatis directē,
connotando personam confusē, *secundum* ca. 5.
Directum significatum nominis Deus est natu-
ra, prout secundum rationem abstrahit à perso-
nis, quamuis non habeat absolutam subsisten-
tiam: personæ autem ab eo indirectē & indistin-
ctē connotantur; quare nomen Deus ratione
directi significati est singularissimum, ratione
verò connotati quandam habet communitatē.
Tertium. Ad veritatem huius, Deus generat, fa-
tis est: si diuina natura in vna persona generet:
sed ad veritatem huius negantis, Deus non ge-
nerat, necesse est Deum in nulla persona gene-
rare. *Quartum* cap. 6. Nomen Deus, quoties ei
non additur terminus notionalis, ea parte qua
ponitur, semper supponit pro indiuiduo deita-
tis. *Quintum*. Non potest Deus determinari ad
personam addito pronomine hic vel ille, sicut
determinatur hoc nomen homo. *Sextum*. In hac
propositione, Deus est de Deo, nomen Deus
supponit pro cōcreto deitatis. *Septimum*. Cum
dixit Apost. *primæ ad Timot. 1. Regi sæculorum,*
immortalis, inuisibilis, soli Deo, honor, & gloria: nomen
Deus multo melius pro indiuiduo deitatis sup-
ponit: sed quia est commune tribus personis,
idcirco de illis verè dicitur; & idē dixit S. Th.
ibi nomen Deus supponere pro personis. *Octa-
uum*. Miror, cur S. Th. dixerit in ea propositi-
one, Deus creat, nomen Deus supponi pro na-
tura, hoc est pro indiuiduo deitatis, & nō pro
personis. *Sed negationem* Vasq. adiungit defuo,
non. n. habetur in textu. Hanc imposturam ac-
cepit ex Aureolo, quam excludit Capreolus
in 1. sent. dist. 4. quæst. 1. art. 3. ex D. Tho. in 1. dist.
36. qu. 1. art. 1. vbi ait actum creandi conueni-
re diuinæ naturæ, & eius suppositis. Quod idem
affirmat in 1. q. 45. art. 6. *Nomen*. Nomen Deus
supponit pro indiuiduo concreto deitatis, et-
iam quando ponitur terminus notionalis, qui
non est syncategorema illius, quod etiam in-
telligi debet in alijs propositionibus, vbi præ-
dicata naturæ humanæ de Deo prædicantur per
communicationem idiomatum.

Suarez lib. 4. cap. 14. conuenit cum Zumel. in
1. 2. & 3. dicto; discordat aut circa suppositio-
nē illius termini *Deus* in duabus propositioni-
bus exemplariter à Zumel. propositis. Ait enim
Suar. in vtraq; nomen *Deus* supponere pro na-
tura & pro personis, eo quod cum dicitur, *Soli*
Deo honor & gloria, dictio illa exclusiua *soli* non
excludit concomitantia, quæ sunt personæ, non
solum collectiue sed etiam sigillatim sumptæ;
alioquin falsa esset propositio. Deinde repre-
hendit primum & secundum dictum Vasq. Li-
bro aut 6. c. 7. vbi statuit quinque regulas circa præ-
dicationem actuum notionalium, ex quib. duæ
tñ, videlicet tertia & quinta, pertinet ad mate-
riā presentis articuli, tria dicit. *Primum* est. In
hac propositione, Deus generat, subiectū illud
Deus non potest ita supponere, vt de hoc Deo
abstrahendo secundum rationem à personis
prædicatū verificetur. *Secundum*. Si hic Deus nō
ita abstrahatur, sed indefinitè sumatur pro di-
uinitate vt subsistente, siue immediate in se siue
incommunicabiliter in persona, sic verificatur
illa propositio de hoc Deo, non tamen ratione
subsistentis communis, sed solum ratione pa-

tris, nec supponit subiectum illud Deus inde-
finitè, sed determinatè pro persona patris. *Ter-
tium*. Quoties actus notionalis verè prædicatur
de Deo sub aliquo nomine, non potest verè de
eo negari, siue terminus in subiecto positus sit
personalis, vt cum dico, Pater generat, & Pater
non generat; siue sit essentialis. vt Deus gene-
rat, & Deus non generat, quia tam primæ, quàm
secundæ sunt contradictoriæ, & affirmatiuæ
sunt veræ, negatiuæ autem falsæ.

RECOLENDA sunt in primis, quæ suprà di-
ximus q. 27. ar. 4. de nominum significatione
& suppositione ex D. Th. de pot. q. 9. a. 4. ex
quibus patebit non rectè dixisse Vasqueium
hic dist. 157. cap. 4. idem esse nominis suppositio-
nem, quod eius significatio; vbi etiam quod
verè supponitur, perperam appellat connota-
tum. Cum autem nomen hoc, *Deus*, subijci
possit in propositione multis prædicatorum
generibus, de illius suppositione cōparatione
singulorum inquirendum est: deinceps de qui-
busdam propositionibus singularem difficul-
tatem habentibus erit disputandum.

Sunt verò septem diuinorum prædicatorum
genera ad rem presentem pertinētia, quibus sub-
ijci potest hoc nomen Deus. Nam quædam sunt
essentialia communia naturæ in concreto, id est
huic Deo & personis, vt creare, sapere & posse,
siue esse creatorem, sapientem & potentem:
quædam sunt essentialia cōuenientia naturæ siue
concretè siue abstractè sumptæ, prout distingui-
tur à personis, vt esse communicabile & subsi-
stere in tribus: quædam sunt notionalia in specie
significata, vt generare, spirare & cæt. quædam
autem in genere tantum, vt cum dico, Deus de
Deo siue Deus procedens: quædam personalia
singulas seorsum personas significantia, vt
Deus est pater, siue persona patris: quædam om-
nes collectiue personas complectentia, vt Deus
est Trinitas, vel tres personæ: quædam tandem
sunt negatiuæ, vt Deus non generat, siue non
spirat; quæ singula diligenter hic erunt à nobis
examinanda.

A prædicatis igitur essentialibus naturæ & personis communibus inchoando, existimo ve-
ram esse regulam illam Capr. nimirum hoc no-
men Deus nunquam stare pro essentia in concre-
to, prout scilicet est in habente, quin supponat
pro personis saltem indistincte. Cuius sensum
aptius expresserunt recentiores ex eodem Capr.
dicentes hoc nomen Deus, si non limitetur eius
suppositio ratione alicuius adiuncti, semper sup-
ponere pro essentia in concreto primò & im-
mediate, secundariò verò, & indefinitè pro per-
sonis. Vbi aduerte terminum limitantem posse
dupliciter adiungi huic termino Deus. Vno mo-
do, vt in eadem parte ponitur dictio limitatiua, Cuiet.

in qua ponitur nomen Deus, vt si ponatur v-
trumq; ex parte subiecti, vel vtrumque ex par-
te prædicati; puta dicendo, Deus generans est
æternus, vel habet filium, vel Deus generans
non est Deus genitus. Alio modo, vt Deus sit ex
parte subiecti, terminus verò limitatiuus sit
ex parte prædicati, vel è conuerso: vt si dicam,
Deus generat, aut Deus generat filium Deum,
vel generans est Deus. Si priori modo fiat addi-
tio, determinatur hoc nomen Deus ad standum
pro persona determinatè, illa scilicet cui con-
uenit actus notionalis limitatiuus: non ita tamē
vt excludatur hic Deus, cui prout est in singulis
personis, singuli conueniunt actus notionales,
vt hic aduertit Cai. Nam hic Deus generat,
prout est in Patre, vel vt est pater: & geni-
tus

Resolutio
Propositio
7. Genera
prædicati
Dei: & quæ
dicitur suppo-
nitur
nominis
Deus respo-
dit prædica-
ti essentialis
essentia &
personæ, &
responsum
prædica-
ti notionalis
secundum di-
stinctionem D.
Th. & Cai.

Impositura
Vasq.

Notanda di-
stinctio pro
Cuiet.

tus est, ut est in filio, vel ut est filius. Est tamen A propositio hac singularis, Deus generans est eternus; quia subiectum per syncategorema generans determinatur ad unam tantum personam. Si vero posteriori modo fiat additio, constituitur, ut ait Caiet. indefinita propositio: quia supponit hoc nomen Deus pro hoc Deo per se primo, pro persona vero indeterminatè. Cuius ratio est; quia cum dico Deus generat, aut Deus est generans, verbum illud generat, aut participium generans, non est syncategorema illius termini Deus, sed dictio est categorematica absolute posita. Sicut si dicerem, homo scribit, verbum illud scribit, dictio est categorematica, nec limitat hominem ad standum pro Petro, etiam si po-

B natum esse solus scribens. Quamvis itaque solus pater sit generans in diuinis, non limitatur tamen de rigore Logico nomen Deus in subiecto positum, ad supponendum pro persona patris per illud notionale generat, licet de eo solo verificetur, & usu Theologorum frequenti receptum sit per notionale verbum cohereri nomen Deus ad determinatam personalem suppositionem: quia determinatè verificatur, ut patet hic ad tertium.

Dei quandoque supponere pro sola essentia: et quæ sunt naturalis, & propria eius suppositio respectu prædicationis essentialis, & personalem communis.

In hac vero propositione, Deus est communis tribus personis, prædicatum soli Deo essentialiter sumptum conuenit, prout à personis distinguitur, quibus nec diuinitus, nec copulatiue conuenit; nulla enim earum nec simul omnes sunt tribus communes; alioquin quælibet persona esset trinitas, imò nulla persona distingueretur ab alia, sicut nulla persona distinguitur à Deo, qui tribus suppositis est communis. Itaque limitatur in ea propositione subiectum Deus per prædicatum illud communis tribus, ut pro sola supponat essentia.

Ad cuius euentiam supponendum est id, quod hic ait S. D. nimirum hoc nomen Deus significare naturam in habente. Et quoniam in Deo duplex est habens naturam, scilicet ut hic Deus, cui per se primo conuenit subsistentia, & ut suppositum, cui conuenit ex inclusa diuinitate, & relatiua proprietate incommunicabilis subsistentia personalis: idcirco nomen Deus habet ex sui natura, ut primo supponat pro hoc Deo communicabiliter subsistente, secundario vero pro personis indistincte, ut efficaciter & abunde probat Capreolus in dicta quaest. 1. Conuenit enim hoc nomen Deus cum terminis singularibus in hoc, quod forma significata non multiplicatur, sed est una numero & per se primo subsistens: atque ideo supponit per se primo pro hoc habente deitatem essentialiter: cum terminis vero communibus conuenit in hoc, quod forma significata inuenitur in pluribus suppositis.

Naturalis suppositio huius nominis Deus.

Ex quo sequitur, ut hoc nomen Deus secundum suam naturam propriè, licet secundario, semper supponat pro personis, nisi limitetur. Vnde quædammodum hic terminus homo naturaliter ac per se supponit pro persona, nisi determinetur ex addito ad supponendum pro natura specificè sumpta, ut cum dicitur, homo est species: tunc enim terminus homo supponit pro natura ut præscindit à suppositis: ita nomen hoc Deus quod naturaliter, ac per se, licet secundario supponit pro personis, ex addito trahitur ad supponendum pro natura, quatenus distinguitur à personis, ut in hac, Deus est communis tribus personis; dictio enim illa communis restringit subiectum illud Deus, ut præter suam naturam, neque secundario pro personis supponat. Et

Ex quo patet doctrinam Capr. in bono sensu simpliciter esse veram, sed à recentioribus minimè cognitam: qui noua eudere se putantes, Cap. sensum aperiunt.

Defensio Capreoli.

C Ex hoc principio sic explicato multæ superius propositæ difficultates circa propositiones poterunt definiri. Et primo patet falsum esse dictum illud Iauelli de mente D. Th. differetiam esse inter hoc nomen homo, & hoc nomen Deus: quod Deus simpliciter sumptus semper supponit pro natura in concreto, nunquam aut pro persona siue determinatè, siue indeterminatè. Cuius oppositum super hoc eodem articulo prius affirmauerat idem expositor sequens Cap. & Cai.

Iauelli dictum reijciunt.

Secundo patet in his duabus propositionibus, Deus creat, & soli Deo honor, & gloria; 1. Tim. 1. nomen Deus supponere primo pro natura, secundario vero siue concomitanter pro omnibus personis, ut hic affirmat Cai. licet prius videatur oppositum dicere.

Nec verum est, quod hic ait Zumel. disp. 1. hoc nomen Deus in posteriori propositione supponere immediatè simul pro natura diuina & pro tribus personis collectiue non aut diuinitus: Falsum est enim primo nomen Deus hic immediatè supponere pro personis; semper enim primo & immediatè (nisi limitetur) supponit pro singulari primo subsistente, concomitanter autem pro suppositis, quibus non primo conuenit esse subsistens, aut habere naturam, sed quasi secundario. Naturale est enim cuilibet termino singulari pro re singulari subsistente per eum significata supponere. Quod autem hic Deus subsistat in tribus, non habet ex ea ratione, quæ singularis terminus est, sed quæ communis: atque ideo non nisi mediatè & secundario supponit pro suppositis, quibus est communis.

Zam. dictum reprehendit.

E Secundo falsum est in ea propositione nomen illud Deus collectiue tantum & non diuinitus supponere pro personis. Nam dictio illa exclusiua solus addita termino essentiali, in ordine ad prædicatum essentialē, non excludit personas à forma subiecti, neque à consortio prædicati. Vnde S. D. supra q. 37. a. 11. ad 3. ait dictionem exclusiuam non excludere illa, quæ sunt de intellectu termini, quando non differunt secundum suppositum, ut pars & vniuersale. Constat autem ex supradictis quaest. 27. art. 2. personarum

sonas esse de intellectu Dei completè sumpti, A nec ab eo differre supposito: Quo fit vt descendere minimè liceat sub cōmuni termino, cui dictio apponitur exclusiua ad aliquod particulare suppositum, vt supra dixit S. Th. eadem q. 37. ar. 3. ad tertium: non enim valet hæc consequentia, Solus homo est animal, ergo Solus Petrus: & similiter non sequitur, solus Deus creat, ergo solus Pater; nam si fieret descensus, hoc ipso excluderentur reliqua supposita, quæ per naturalem suppositionem & concomitantiam includuntur in termino communi. Cum igitur ait Apostolus, *Soli Deo honor & gloria*, potest illa dictio *solus* dupliciter accipi. Vno modo vt sit exclusiua non eorum tantum quæ sunt diuersæ naturæ, sed etiam cōcomitantium, & sic est aperte falsa, nec ab Apostolo ponitur in hoc sensu: non enim soli Deo, prout à personis ratione distinguitur, aut toti simul Trinitati, sed cuiuslibet etiam personæ diuissim debetur honor & gloria. Alio modo sumi potest dictio *solus*, vt nō excludit à concomitantibus, & sic vera est propositio, non solū accipiendo concomitantia, id est personas collectiue, sed etiam diuissim: singulis. n. sicut omnibus simul & huic Deo, congruit honor & gloria. Quomodo verò sit intelligenda differētia, quā statuit D. Th. inter dictas duas propositiones, videlicet *Deus creat*, & *Soli Deo honor & gloria*, satis explicat Caieta.

6. genus prædicatorum de Deo.

Sequitur tertio, in hac propositione, Deus est Trinitas, subiectum quod est Deus, non pro hoc tantum Deo, sed pro omnibus personis collectiue supponere, quibus ita sumptis verè, propriè & formaliter conuenit nomen Trinitatis. Nec oppositum affirmat S. D. in a. 6. huius quest. ad 1. vbi sic loquitur: *Licet pro nullo suppositorum diuina natura hæc sit vera, Deus est Trinitas: est tamen vera pro essentia*. Hæc ibi. Quibus verbis non excludit personas collectiue sumptas, sed diuissim tantum.

Hoc nomen Deus, vt subicitur prædicato notionali, supponere per se primò pro hoc Deo, secundariò verò pro supposito indeterminate, & aliquo modo determinatè. Non aduersatur Caiet. D. Th.

Sed iam propositiones illas examinemus, in quibus hoc nomen Deus prædicato subicitur notionali, vt cum dicitur, Deus generat, Deus generatur, Deus spirat, Deus spiratur. De his enim ait S. D. in *textu* nomen Deus supponere vel personam vnā, vt in prima, secunda & quarta: vel duas, vt in tertia. Cai. autem ait nomen Deus in prima & secunda & consequenter etiam in tertia supponere pro hoc Deo tribus communi, de quo (inquit) verum est quod generat & generatur.

Vt autem appareat Cai. sententiam non aduersari doctrinæ D. Th. considerandum est naturæ substantiali pluribus communi concrete sumptæ dupliciter aliquid posse conuenire: Vno modo ratione sui, prout à suppositis distinguitur sicut homini conuenit esse pluribus communicabile, aut esse speciem. Alio modo ratione vnius vel plurium suppositorum, vt generare, currere, stare aut sedere conuenit homini ratione suppositi vnius vel plurium: Petro namque corrente vera est hæc enuntiatio, homo currit. Cum igitur actus prædicti notionales vni vel pluribus personis conueniant, necesse est etiam de Deo tribus personis communi prædicari: vt quæadmodum verè & propriè dicimus Patrem generare, ita vere ac propriè dicamus hunc Deum generare, non vt distinguitur à patre, siue secundum se; sicut enim si rem distingueretur hic Deus à filio, quod est hæreticum: & personis omnibus generatio cōueniret; namquæ Deo congruunt, vt Deus est, personis omnibus sunt communia: sed quate-

nus hic Deus per identitatem est in patre, adeo vt ratione personæ patris Deo conueniat, & verè de eo dicatur generare. Et idem dicendum est de cæteris actibus notionalibus.

Sed videtur aduersari his dictū illud Caietani, videlicet Deum ex adiuncto notionali constituere propositionem indefinitam supponendo personaliter; igitur in ea propositione, Deus generat, non sumitur secundum Cai. subiectum illud Deus pro hoc Deo, quatenus per identitatem est in patre, siue prout est idē, quod persona patris, sed indefinite. Cuius tamen oppositum videtur affirmare S. Th. in hoc articulo, vt paulò ante notauimus. Ait enim hoc nomen Deus quandoque supponere personam vnā tantum, vt cum dicitur, Deus generat: quandoque duas, vt cum dicitur, Deus spirat. Et in 1. dist. 4. q. 1. a. 2. sic ait: *In hac propositione, Deus generat Deum, in supposito stat pro Patre, in appposito pro filio*. Ad cuius difficultatis euentiam recolenda est doctrina D. Th. hic in respons. solut. ad 3. superius explicata, videlicet hoc nomen Deus per se primò supponere pro natura communi, prout est in habente, id est pro hoc Deo: sed ex adiuncto determinari eius suppositionem ad personam. Vnde inquit S. Th. cum dicitur, Deus generat: ratione actus notionalis supponit ly Deus pro persona patris. Quod non ita intelligendum est, vt suppositione personæ patris excludatur suppositio pro hoc Deo tribus personis communi: naturalis enim ac per se primò nominis suppositio per eam excludi nequaquā potest, quæ eidem nomini secundariò, & concomitanter tantum conuenit. Si namque dicendo, homo currit, Petro solo corrente, ita verificatur de Petro dicta propositio, vt nō excludatur communis natura, quam in concreto significat, & non supponit hoc nomen homo: multo magis dicendo, Deus generat, non excluditur hic Deus, qui non tantum eo nomine significatur, sed etiam per se primò supponitur. Cum itaque dicitur, Deus generat Deum, nomen Deus, à parte subiecti pro vtroque supponit, nimirum pro hoc Deo singulari tribus cōmuni, & pro persona patris, sed diuersa ratione. Nam in quolibet agente tria consideramus: Primum est agens cui conuenit actio: secundum est ratio agendi: tertium est modus & conditio ad agendum necessaria; vt exempli gratia, in Petro generante cōsideratur primò persona Petri, cui propriè conuenit agere, vt rei personaliter subsistēti: secundò natura, quæ est ei ratio agendi: tertio singularitas & existentia in rerum natura: vt modus & conditio necessaria ad agendum. Sunt enim actiones in singularibus tantū existentibus. Sic igitur in proposito tria cōsideramus in Deo generante. Primum est id, cui verè & propriè cōuenit generatio: hoc verò est id, cui conuenit subsistere singulariter in diuina natura; sunt enim actiones propriæ subsistentiū. Cum aut sit duplex in diuina natura subsistens, nimirum hic Deus, & hæc persona puta pater: vtrique necesse est generationem conuenire. Et cum essentia, quæ ratio est generandi, includatur intrinsecè tã in hoc Deo, quàm in patre: ex hac etiam parte, vtrisque conuenit generatio. Sed differentia est in tertio, videlicet in modo & conditione ad generationem necessaria; quia nomē patris personā significat, & supponi incommunicabiliter existentem, & vt generationis principium; Pater enim est principium filij. At hoc nomen Deus significat, ac per se primò supponit deitatem in concreto communicabiliter subsistentem, cui pro-

Obiectio.

Solut.

E

proinde sic præcisè sumptæ non potest conue-
nire generatio, nec vlla notionalis actio, quæ
suppositi propria est incommunicabiliter exi-
stentis. Quoniam itaque Deus per se primò
subsistens est & existens, potest verè dici gene-
rans & generatus, spirans & spiratus. Sed quia de
est illi præcisè sumptæ incommunicabilitas, id-
circo neque sic præcisè suæ abstracte sumptus
dicendus est generare, sed quatenus idem est,
quod pater aut paternitas, aut quatenus modi-
ficatur quodammodo paternitate. Quò fit, vt
rectè dixerit Cai. nomen illud Deus in dicta
propositione supponere pro hoc Deo: & rur-
sus affirmaverit esse propositionem indefinitam,
cum dicitur, Deus generat; est enim hæc propo-
sitiō singularis respectu primò significati &
suppositi, qui est hic Deus; est etiam indefinita,
quatenus nomen illud Deus est terminus plu-
ribus personis communis. Et quamvis dicatur
contrahi per notionale generat ad standū pro
persona patris, & ita sit simpliciter loquendo;
quia tamen prædicatum illud, generat, potest
ad subiectum dupliciter comparari, vno modo
absolute, alio modo vt actum habet limitandi
intelligentiā nostram ad patrem, cui soli con-
uenit generare; idcirco, licet posteriori modo
sumendo prædicatum illud in ordine ad subie-
ctum, quod est Deus, supponere dicatur Deus
pro personæ Patris: si tamē absolute sumatur
prædicatum, indefinitam reddit propositionē.
Sed quia de personā sola patris verificatur, quā-
doque dicit S. Tho. & alij pro patre supponere;
sicut si dicerem in hac propositione, homo
currit, hominem supponere pro Petro, qui so-
lus inuenitur currens: cum tamen logicè lo-
quendo, in dicta propositione supponat homo
pro singulari indefinitè. Sed apud Philosophū &
Theologum rei veritatem speculātem, pro eo-
dem sumitur id pro quo supponit nomen, & id
pro quo verificatur: præsertim cum prædica-
tum vni soli supposito sic cōgruit vt alijs repu-
gnet: sicut actus generandi sic patri cōuenit, vt
alijs repugnet in Deo personis. Propter quam
causam existimo receptum esse communiter
modum illum dicendi, per actum scilicet no-
tionalem contrahi nomen Dei ad supponendum
determinatè: quod non aduertit Ripa.

In hac pro-
positione fal-
sa, Deus non
generat, hoc
nomen Deum
supponere
per se primò
pro hoc Deo.
Secunda-
riò pro per-
sonis.
De ultimo
genere præ-
dicatorum
Dei.

Hinc patet nobis aditus ad negatiuæ propo-
sitionis examen, quam hic S.D. falsam esse pro-
nuntiat, videlicet, *Deus non generat*: supponit
enim per se primò Deus pro concreto deitatis, id
est pro hoc Deo: secundariò verò & concomi-
tante supponit pro personis. Cū ergo dicitur,
Deus non generat: negatur non ab hoc Deo tan-
tum, sed à personis omnibus generatio: atque
ideò falsa est propositio; fit enim sensus: Deum
neque secundum se, neque prout est in aliqua
persona generare. Vim enim habet differentem
negatio appposita termino communi, & appo-
sita termino singulari. Nam si postponatur ne-
gatio termino communi, non distribuit illum
respectu singularium: dicendo namque homo
non ambulat, non significatur nullum homi-
nem ambulare, sed est indefinita propositio: &
ad eius veritatem satis est esse negationem illā
in vno singulari. Si verò postponatur termino
singulari, vim habet distribuendi pro omni
loco, & alijs ad ambulationem in Petro perti-
nentibus, vt ait Capr. in 1. distinct. 4. q. 1. a.
2.

Cum itaque Deus primò vim habeat termi-
ni singularis, & supponat pro hoc Deo singu-
lariter subsistente: secundariò verò vim habeat

termini cōmunis, quatenus secundum rem inue-
nitur in tribus personis, vt vna res cū eis simpli-
cissima, atq; ideò secundariò supponat indefini-
tè pro personis: consequens est, vt negatio non
solū præposita, sed etiam postposita huic ter-
mino Deus, illum plenè distribuatur, tam quo
ad singulare deitatis, quod primò supponit,
quā quo ad singula in eo existentia supposita,
pro quibus indistinctè & secundariò supponit;
alioquin si vni supposito conuenit generare, iā
Deo singulari, vt in eo est, conueniet generare.
Est itaque falsa dicta propositio, quia personæ
patris verè conuenit generare, & consequenter
Deo, prout est persona patris. Negatio verò tā
à Deo, quā à Patre, & quauis diuina persona
remouet actum generandi, vt ait Capr. loco
proxime notato. Cum itaque nomen illud Deus
in dictis duabus propositionibus, scilicet Deus
generat, & Deus non generat, eandem pror-
sus habeat suppositionem, scilicet pro hoc
Deo primariò, & secundariò pro persona vel
pro personis: consequens est eas esse verè &
proprie contradictorias: & affirmantem esse
veram, negantem verò falsam. Cum enim ait
S.D. ad 3. per eam propositionem, Deus non
generat, significari generationem repugnare
diuinæ naturæ, videtur insinuare diuinæ naturæ
in concreto conuenire generationem, non ab-
solutè, sed in vno supposito, scil. patre, vt hic
& in sequenti articulo constanter affirmat Cai. &
post eum Ban. Mol. Vasq. Sur. & Zumel.
qui tamen existimat non satis proprie di-
ci hunc Deum subsistentem absolute gene-
rare. Sed iam ostendimus id proprie dici pos-
se.

Ex dictis sequitur vanum esse laborem Cana-
riensis, Zumel. & Ban. qui ad sustinendam con-
tradictionem dictarum propositionum affir-
mant nomen Dei in vtraque propositione stare
pro persona patris.

Resistit
sententia
Canariensis,
Zumelii, &
Bannelij.

Patet etiam eorum argumenta contra Caiet.
nihil concludere. Non enim affirmat Deum à
personis abstractum generare, sed simpliciter
hunc Deum generare, quod verissimum est: ge-
nerat enim prout est subsistens vt quod in per-
sona patris.

Denique patet, quid dicendum sit de hac pro-
positione, Deus est de Deo: Nam denotat vox
illa, de, ordinem originis personæ procedentis
à principio, ratione cuius supponit terminus
ille Deus, non solum pro hoc Deo, sed etiam
personaliter indefinitè, tam ex parte subiecti,
quā ex parte prædicati; & fit sensus: perso-
nam procedentem, quæ Deus est, esse à princi-
pio producente qui Deus est. In symbolo verò
restringitur ad filium, de quo solo profertur
ibi dicta propositio.

Præter dictas propositiones sunt etiam alia
quatuor, quas A. D. examinat in quarto &
quinto, argumento, & eorum responsionibus:
de quibus infra.

PRIMA CONCL. Hoc nomen Deus, si non li-
mitetur per aliquid additū, semper supponit pro sub-
sistente essentialiter, siue pro essentia in concreto pri-
mò & immediate, secundariò verò pro personis inde-
finitè.

Conclusio-
nes deduc-
tæ, & pro-
bate.

SECUNDA CONCL. In hac propositione, Deus
est communis tribus, subiectum illud Deus supponit
pro hoc Deo, prout distinguitur à personis.

TERTIA CONCL. In his duabus propositioni-
bus, Deus creat, & Soli Deo honor, & gloria, Deus
supponit primò, & immediate pro natura diuina in
concreto, siue pro hoc Deo, secundariò verò & mediate
pro

pro

pro omnibus personis, tam collectivè quàm divi-
sive.

QUARTA CONCLVS. In hac propositione,
Deus est Trinitas: nomen Deus supponit non pro
hoc Deo tantum, sed pro omnibus personis colle-
ctivè.

QUINTA CONCL. In his propositionibus,
Deus generat, Deus generatur, Deus spirat, Deus spi-
ratur, nomen Deus supponit tam pro hoc Deo, quàm
pro persona, ut in prima, secunda & quarta, & pro
personis, ut in tertia.

SEXTA CONCLVSIO. Hac propositio, Deus
generat, & alia prædicta, sunt indefinita de rigore
logico, quamvis ut singulares accipiantur à Theolo-
gis.

SEPTIMA CONCL. In hac propositione, Deus
non generat, nomen Deus supponit non pro persona
patris, sed per se primò pro concreto deitatis, secun-
dario verò & concomitantè supponit pro personis, &
est propositio uniuersalis: & ideo falsa & opponitur
contradictoriè huic, Deus generat.

OCTAVA CONCL. Duo dicta D. Thom. circa
suppositionem personalem huius nominis Deus, qua
videntur contraria, conciliantur optimè à Caieta-
no.

Argumenta
& solutio-
nes. CONTRA 1. & 2. concl. sunt argumen-
ta Barth. Spina, Val. & Valsq. & aliorum
negantium subsistentiam essentialem in Deo
ratione distinctam à personali, quæ sunt cum-
mulatè soluta in præcedenti controuersia.

Obi. cont. 3.
concl. CONTRA tertiam argum. Zumel. Sub hac
propositione, Soli Deo honor, & gloria, non li-
cet descendere; ergo terminus Deus supponit
pro tota Trinitate per modum collectionis.
Antecedens probatur; quia neque soli Patri, ne-
que soli filio debetur honor & gloria. Resp. nul-
lam esse consequ. immò sequitur oppositum;
nam ideo sub communi subiecto, ut substat a-
licui communi prædicato cum dictione exclu-
siua, non licet descendere; quia singulis sub sub-
iecto directe sumptis conuenit prædicatū. Ex-
empli gratia sub hac propositione, solus homo
est rationalis, non licet descendere dicendo, so-
lus Sortes est rationalis: quia prædicatum illud
rationalis conuenit singulis indiuiduis sub ho-
mine positis. Similiter sub hac, Solus Deus cre-
at, non licet descendere propter eandem cau-
sam, quia scilicet creare conuenit singulis per-
sonis; igitur etiam in hac, Soli Deo honor, & glo-
ria, non licet descendere: quia non solum om-
nibus collectivè, sed etiā singulis debetur ho-
nor & gloria.

Obi. cont. 4.
concl. CONTRA quartam argumentatur Caiet. au-
thoritate D. Th. infra a. 6. ubi sic loquitur: Et
quia hoc nomen Deus per se habet, quòd supponat pro
essentia: ideo sicut hac est vera, essentia est tres per-
sonæ, ita hac est vera, Deus est tres personæ. Re-
spondetur nullam esse consequentiam; quam-
uis enim in ea propositione nomen Deus pri-
mario supponat pro essentia, secundo tamè
supponit pro personis collectivè. Nec D. Th.
primum affirmando negat secundum, sed tan-
tum in respons. ad 1. illius a. dicit pro nullo sup-
positionem, Deus est Trinitas: quia ni-
mirum de nulla verificatur singulari persona.

Obiect. cont.
5. concl. CONTRA Quintam concl. argum. Capr. ex
verbis D. Thom. in corp. art. quibus relatis ita
concludit: Vult ergo dicere, quòd in i-
sta, Deus generat Deum, subiectum sup-
ponit determinatè pro persona patris, se-
cludendo essentiam ratione additi perso-
nalis. Respond. non rectè deduci ex verbis

D. Tho. naturam in concreto excludi à suppo-
sitione huius nominis Deus, cum dicitur, Deus
generat Deum; affirmat enim tantum contra
relatam opinionem, hoc nomen Deus secun-
dum se posse supponere pro persona vna vel
pluribus: non tamen sequitur; ergo cum pro
persona supponit excluditur essentia in con-
creto, sed potius oppositum; quia subsistentia
per se primò conuenit huic Deo; igitur prout
modificatur paternitate, siue prout est in patre,
vel ut est persona patris, generat; quamvis se-
cundum se siue abstractè sumptus non generet
neque generetur.

Contra eandem conclusionem sunt argumen-
ta Turr. siue Canariensis, Zumel. & aliorum
probandum hunc Deum, prout abstrahitur à
personis, non generare neque generari, quod
libenter admittimus, nec oppositum asserit Cai-
et. cuius mentem superius explicauimus.

CONTRA sextam concl. argumentatur Sua-
rez. Primò S. Tho. in hoc articulo vult in hac pro-
positione, Deus generat, subiectum restringi à
prædicato & determinari, ut solum supponat
pro persona patris, ergo &c. Resp. D. Th. loqui
de suppositione non in rigore logico, sed The-
ologicè, ut idem sit supponere, quod verifi-
cari, ut ante diximus.

Secundò. In dicta & similibus propositioni-
bus semper loquimur de Deo, ut de re omnino
singulari, & certa, quo ad prædicatum, quod
de illo affirmamus: Ergo &c. Resp. nullam esse
conseq. Nam in primis hic Deus est singularis
& rationem etiam habet termini communis.
Et quamvis ratione talis prædicati verificetur
propositio de sola persona patris; non tamen
sequitur, ergo pro illa determinatè supponit.
Vnde etiam S. Thom. supra qu. 36. ar. ult. ad 4.
ait: Cum dicit, pater, & filius sunt vnum princi-
pium Spiritus sancti, hoc quod dico principium, non
habet determinatam suppositionem immò confu-
sam pro duabus personis simul: quem locum etiam
notauit Capr.

Tertiò. Quando de communi termino prædi-
catur aliquid, quod solum potest conuenire
còmuni naturæ ut sic, subiectum restringitur à
prædicato ad supponendum tantum pro illa;
ut in hac, homo est species, & in hac, Deus est
communis tribus personis; ergo & è contrario,
quando prædicatur aliquid de termino com-
muni, quod tantum ratione vnius personæ po-
test illi conuenire, subiectum illud determina-
tur ad supponendum pro illa persona. Cum ita-
que generare solū ratione vnius personæ pos-
sit Deo conuenire, sequitur ut determinetur
subiectum ad supponendum pro illa. Eodem
argumento utitur Zumel. diff. 2. Resp. nullam
esse consequ. quia species prædicatum est, quod
re ipsa & ex forma propositionis homini tan-
tum pro natura sumpto, quæ vna tantum est,
potest còuenire: & similiter esse commune tri-
bus personis, soli potest diuine nature congru-
ere, quæ vna numero est. Generare verò, quam-
uis re ipsa soli patri possit conuenire, non est ta-
men pater sola in Deo persona: & ideo ex vi &
forma propositionis non magis determinatur
hoc nomē Deus ad vnā quàm ad aliam vel ad
plures in Deo personas. Vnde fidelis de solo nu-
mero personarum instructus, non autè de mo-
do processionis aut distinctionis earum, audita
hac propositione Deus generat, remaneret an-
ceps, an Deus prout vnus est generaret perso-
nas: an vna persona generaret duas, vel prima ge-
neraret secundam, & secunda tertiam, vel duæ
ter-

tertiam generarent. Est igitur praedicta propositio indefinita, non minus quam haec, homo generat, vno solo generante, si vim eius spectemus ac formam: quamvis apud fideles plenè de mysterio Trinitatis instructos, & praesertim Theologos acceptetur dicta propositio pro singulari, eo quòd de solo Patre verificetur.

Ob. 1. cōt. 7.
concl.

CONTRA septimam concl. argum. Torres. In hac affirmante propositione, Deus generat, praedicatum restringit subiectum ad supponendum solum pro patre. Vel ergo illud praedicatum cum illa restrictione potest negari de subiecto, vel non: Secundum nullus sanæ mentis dicet: *primò*; quia negatio addita propositioni reddit sensum oppositum, & negat quod antea affirmabatur cum omnibus proprietatibus logicalibus; ergo &c. *Secundò*; quia hoc dato, esset aliqua propositio, cui non posset assignari contradictoria; ergo necesse est dare primum, videlicet, quòd illud praedicatum generat, cū restrictione negari possit de subiecto; at non potest alio modo negari, nisi dicendo Deus nō generat; ergo in negatiua Deus pro patre supponit. Eodem argumento vtitur Zumel. *Respondetur* primò falsum esse assumptum in sensu iam expresso. Secundò admissio illo principio, dico praedicatū illius propositionis, Deus generat, posse negari, sed non cum illa restrictione: quia negatio appositā illi praedicato generat, eo ipso, quòd tollit praedicatum, quo solo restringebatur subiectum, tollit subiecti restrictionem, & tamen est contradictoria eo modo, quo negatiua vniuersalis contradicit affirmatiua particulari vel indefinita. *Ad argumenta* verò, quæ probant oppositum, ad primum dico verum esse antecedens per se loquendo, remanente scilicet eadem subiecti determinatione: sed si contingat per additam negationem tolli determinationem, vt in proposito, non est verum antecedens. *Ad secundum* dico posse dicta propositioni assignari contradictoriam, si addatur subiecto determinatio, loco eius quæ negatione destruitur, puta dicendo, Deus generans, non generat. Secundò dico iam assignatam fuisse contradictoriam. Et per hæc soluantur alia similia argumenta Zumel. *disput. 2. dubio primo.*

Ob. 2.

Secundò, S. Thom. in responsione ad tertium ait in hac propositione, Deus non generat, hoc nomen Deus, non supponere pro filio sed pro patre; quia nullum est adiunctum in illa negatiua, quod coarctet hoc nomen Deus ad supponendum pro filio. Eodem argumento vtuntur Ban. & Zumel. *Respondetur* verba D. Tho. esse; Cum dicitur, Deus generat, ratione actus notionalis supponit hoc nomen Deus, pro persona patris: sed cum dicimus, Deus non generat, nihil additur, quod determinet hoc nomen ad personam filij. Vnde datur intelligi, quòd generatio repugnet naturæ diuinæ. Ex quibus verbis planius deducitur negationem plenè distribuere nomen Dei, & redde re propositionem vniuersalem, & significare generationem repugnare naturæ diuinæ, tam secundum se, quam ratione singulorum & omnium suppositorum, quàm quòd remaneat limitatio ad personam patris, ob eam causam; quia non limitatur ad personam filij. Fatua est enim hæc consequentia. Nihil additur, quod determinet hoc nomen Dei ad personam filij; ergo supponit pro persona patris cum possit negari generatio tam ab hoc Deo, quam à persona filij & Spiritus S. & ab omnibus omnino

Naz. in 1. part. D. Th. tom. 2.

A personis: sicut propriè negatur in dicta propositione, eo quòd negatio, vt aiunt logici, sit malignantis naturæ, ac proinde vniuersaliter neget, & propositionem secundum apparentiam indefinitam reddat vniuersalem: vt patet, si quis diceret, homo non peccauit mortaliter, iudicaretur enim vniuersalis & falsa, licet quidam hominum lethaliter non deliquerint.

CONTRA eandem conclusionem pro ea parte quæ affirmat hoc nomen Deus in hac propositione, Deus non generat, supponere pro hoc Deo, argumentatur Val. *Primò*. Quia non datur hic Deo distinctè subsistens à personis. *Secundò*. Quia si daretur, esset contra fidem dicere, quòd aliquid absolutum generet in diuinis. *Sed Solus.* *Obi. 3.* *hæc* fuit abundè satisfactum per ea, quæ supra diximus.

CONTRA vltimam concl. arg. Torres & Zumel. Nomen Deus supponit etiam pro persona, cum supponit pro essentia; ergo S. Th. in corpore non loquitur de sola potentia huius nominis Deus ad supponendum pro persona, vt ait Caietanus. *Resp.* hoc nomen Deus secundum se supponere sèper pro persona indeterminatè absolute loquendo, sed cum addito notionali, puta Deus generat, supponit pro persona quodammodo determinatè & quodammodo indeterminatè. Nam secundum vsum Theologorū supponit pro persona patris, pro qua sola verificatur: sed ex vi & forma propositionis supponit indeterminatè, non simpliciter sed in ordine ad talem actum scilicet generare: & de hac suppositione indeterminata loquitur Cai. dicens hoc nomen Deus ex adiuncto trahi ad supponendum indeterminatè pro persona, scilicet in ordine ad talem actum notionalem, & in responsione ad tertium esse sermonem de reductione potentia ad talem actum, scilicet suppositionis indeterminate tali modo: in corpore verò articuli sermonem esse de potentia ad supponendum pro persona tali modo. Quod autè dicunt Torres & Zumel. hoc nomen Deus ratione adiuncti notionalis supponere principaliter pro persona, verum est sumendo principaliter pro simpliciter; quoniam, vt supra diximus in persona tantum sunt omnes conditiones & modi ad actum notionalem necessarij.

CIRCA responsiones ad duo vltima argumenta vide si placet, quæ scribit Vasq. *disput. 157. c. 7.* vbi tamen erat manifestè admittens hæc propositionem Deus genuit eundem Deum. Hanc enim refutat S. D. in 1. *disput. 4. q. 1. a. 3.*

ARTICVLVS QVINTVS.

Vtrum nomina essentialia in abstracto significata, possint supponere pro persona.

AD Quintum sic proceditur. Videtur, quòd nomina essentialia in abstracto significato possint supponere pro persona, ita quòd hæc sit vera, essentia generat essentiam. Dicit enim Aug. 7. de Trin. Pater & filius sunt vna sapientia, quia vna essentia: & singillatim sapientia de sapientia, sicut essentia de prim. tom. 3. essentia.

2. Præter. Generatis nobis vel corruptis, generatur vel corrumpuntur ea, quæ in nobis sunt: sed filius generatur. Ergo cum essentia diuina sit in filio, videtur quòd essentia diuina generetur.

3. Præter. Idem est Deus & essentia diuina, vt ex supra dictis patet. Sed hæc est vera: Deus generat Deum, sicut dictum est. Ergo hæc est vera: essentia generat essentiam.

4. Præter. De quocunque predicatur aliquid, potest

206.
1. *disput. 5. q. 1. art. 1.*
Li 7. de tri.
c. 1. circa fi.
cap. 2. in
singillatim
q. 3. a. 3.
q. 4.
art. præc.

2

sup-